

TÜRKİYEDE KÖY EĞİTİM ve ÖĞRETİMİ

Doç. Dr. Hasan Ali KOÇER

«Asya kervanları Anadolu ticaret yollarını ve Avrupalı ticaret gemileri Türki limanlarını bırakınca köy istihsali mahreçsiz ve müşterisiz kaldı. Bu darbe hem âni, hem kat'î idi. Zamanın düşünür kafaları bu ekonomik inhirafı durdurup tekrar vatan coğrafyasına göre düzenlemeği düşünürken silâhli kuvvetlerin çarpışması devri başladı. Tedricen başlayıp çok uzun ve şiddetle devam eden bu boğuşma mâmur ve müstahsil Türk köylerini parçalayıp dağıttı. Hele salgın denilen topyekûn vergi herkesi mal sahibi olmaktan nefret ettirdi. Koçu Beyin dediği gibi “Teklif ziyade oldukça reayaya taaddi ziyade olup âlem harap” oluyordu. Ve netice şu oldu: köylüler üçer, dörder hane halinde verimsiz, susuz, sakar yerlere çekildiler. Hem tabiatın şiddetine, hem silâhli kuvvetlerin tecavüzüne karşı gelebilmek için de insiyakî bir çaba ile bir in edinmeğe başladılar. Meskenlerin mühim bir parçası toprak içinde idi, diğer yarısı öbürüne yaslanıyordu. Çok alçak kapılardan hangi ocağın başına gidebileceği kestirilemez. Ve tek bir dam halinde olan köyün üst sathındaki bacaların hangi kâpiya ait olduğunu mal sahipleri bile söyleyemezler. Pencereleer yok gibidir. Işık ve hava verme vazifesi bacalara ve kapılara bırakılmıştır.

Asırları dolduran korku hayatı ve kanlı kovalaşma Anadolu köylerinde bir kalabalıktan ve insandan kaçma (misanthropie) ahlâkı yarattı. Zorla ihtiyar ettiği uzletin içinde her gün alnını çarptığı tabiat şiddetleri, tabiat kısırlığı ve akibet kaygusu Türk köylüsünün ırkî ve ezelfî neş'esini yüzünden sıyrıp alınca azmi de gevşedi. Yarın güneşin nasıl doğacağını bile kestiremiyordu. Bu ruhî hâlet, ruhî bir kansızlık yapar. Müptelâlarında iradesizlik, tereddüt ve ümitsizlik hâkimdir. Böylece bedbin bir felsefe ürkek, kurnaz, itimatsız bir moral dokudu. Kaya gibi sağlam, bronz gibi asil Türk yapısında bir çiğ damlası berraklığındaki ılık ve cana yakın Türk bakışında, gani, rahat ve keyifli Türk gönlünde gilluğuş da yer tutar oldu. Mistik tarikatlerin oralarda tutunabilmesi işte bu sebeplerdendir. Birbirinin en mah-

rem hareketlerini sezecek ve en pes seslerini duyacak kadar yakında ve bitişik yatan aileler hususiyetlerinde de koyun koyunadırlar.

Böyle olmakla beraber, Türk köylüsü – küçük ve perakende köylerden bahsediyorum – tamamiyle benci (egoiste) ve fertçi (individualist²) bir ahlâka sahip olmuştur. Muhabbet hudutları yavaş yavaş aile hududundan, sulbî evlâda kadar daralmış ve nihayet yalnız, baba ile çocuklarına özgülenmiştir. Baba ölünce kardeşlerin büyüğü veya edepsizi diğelerinin hakkını yediği için açıkta kalan lar başını alarak bir su sızıntısı gördüğü her hangi bir yamaca yamanıvermiştir.

Köylerde elbirliği yapmanın ve kollektif çalışmanın bu moral engelinin yanı başında bir de köy kuruluş tarzının engeli vardır.

Köy evlerinin birbiri üzerine kapanık vaziyeti köylüyü – hiç bir külfete ve vergiye tâbi olmadığı halde – şu basit iş ve kazançlardan menetmektedir:

- 1— Ev avlusu ve ev önü ziraatini (sebze, bakliye gibi).
- 2— Kuyu veya havuz yapmak imkânını.
- 3— Kadın ve çocukların hususî olarak koç, inek, tay beslemesini.
- 4— Kümes hayvanı saklamasını (tavuk, kaz, ördek, hindi, güvercin, tavşan gibi).
- 5— Meyvalı, meyvasız ağaç yetiştirmesini.
- 6— Küçük arıcılığı, kozacılığı.
- 7— Küçük tezgâh dokumacılığını.
- 8— Ve nihayet her seviyede insanın hayat hakkı ve ruh gıdası olan güzel manzaralı her şeyi. Meselâ; tarhta ve saksıda çiçek.

Mahrumiyetler, evvelâ sıhâti ihlâl etmektedir. Bir köylü baş ağrısı yüzünden bu damların içine girdi mi bir daha çıkamaz. Havasızlık ve günsüzlük onları baş ağrısından vereme, mide fesadından âsap bozgunluğuna kadar götürür. Ben ölümcül hastaların, mahallî tedavi şekli olarak – kışın bile olsa – evden çıkarılıp köy mezarlığı etrafında yedi defa dolaştırıldığını gördüm. Bu suretle hasta, evde uzun müddet mahrum olduğu havayı ve ışığı bularak ekseriya dirilir.

Yine bu mahrumiyetler kadının güzelliğini ve ruhunun inceliğini kemiren âmillerdir. Aile kavgalarının, cerh ve kıtalin, harman, samanlık ve ev yakma gibi ceraimin yarı âmillerini burada aramalıyız. Düşmanlık şimesini besleyen bu köy hayatı istirkap ve muanedeye azamî had-dini verir. Nazar değme en çok köylerde. Çünkü köylü birbirinin bütün hususiyetlerini en mahrem yerlerine kadar ve en yakın mesafe-

den ve kıskançlıkla görebilir. Kafkas ve Rumeli muhacirlerinin yeni köylerinde bu noksanların hafif nisbeti müşahademin doğruluğunu isbata kifayet eder.

Rakip kelimesinin şimdiki fransızca karşılığı olan *rival* kelimesini bile bu bitişik ve yakın oturmanın yarattığı ahlâkiyât doğurmuştur. Çünkü *rival* demek rive'de yani kıyıda oturan demektir. Aynı su kıyılarında oturanların suya yakın ve bitişik olarak tasarrufları bile kavga ve münazaa doğruduğundan bu şekildeki köylerin kötü vaziyeti *rival* kelimesini bu manaya, yani rakip manasına düşürmüştür.

19 uncu asrın başından itibaren Türk köylüsünü tamamiyle ferdiyetçi (individualiste) buluruz. Çirkin ve zalim bir özcülük (egoisme) onu en yakın akrabalarından bile ayrılıp uzaklaşmağa teşvik eder. Herkes başına buyruk olmak ve yalnız kendi faydalanmak için nisbeten feyizli toprağa çekilerek ev kuruyordu. Bu perişanlığı nedense hükümetler de himaye ediyordu.

Küçük köyleri yaşatan âmillerden biri de inzibat kaygusu oldu. Meşrutiyet devrinde bile jandarma, mes'ul bir muhatap bulmak maksadiyle her ikiden fazla ev virikintisine bir muhtarlık mührü kazdırdı; veya hiç olmazsa bir bekçi seçtirdi. Bu küçük köyler nöbetleme ve kuru ziraat yaparlar. Gübre vermediklerinden daima tarla değiştirirler. Meşe yapraklarıyla beslenen toprak, kuvvetini tam beş sene muhafaza edebildiği için meşeliği bozup tarlaya çevirmek çok rağbetlidir. Böylece, köylü aynı zamanda şehre meşe kökü de satmış olur. Bir yanı meşeliğe bitişik tarla eğer eski usul bir tapuya da bağlanırsa mesele kalmaz. Keçilerin kemirip kuruttuğu fidanlar eve, toprağın içinden sökülüp çıkarılan kökler – meşe kökleri devamlı köz bıraktığı için makbuldür – şehirde odun pazarına gönderilir; ve tarla daima kuvvetli kalabilmek için mütemediyen ormanın içine doğru genişlemek lâzımdır. Böyle bir tarlaya sahip olmuş bir aile elli sene zarfında koca bir balkanı söndürdüğü zaman elinde kalan elli dönümlük bir tarladır. O da son kuvvetini verince rüzgârla tozan bir toprak haline gelir. Yamaçlarda kına gibi, ince, ufak ufak dalgalar ve çatlaklar gösteren sarı pembe bir nevi toprak görürsünüz. Şimdi üzerinde yemlikotu bile çıkmayan bu toprakların bir çeyrek asır önce altlarında pınarları besleyen su depoları ve üstlerinde yağmur getiren ağaçlar vardı.»¹

İşte böylesine dağılmış, parçalanmış küçülmüş Türk Köyünün eğitim hizmetlerine kavuşturulması haylli zor bir işdi. Cumhuriyet

1. Tankut, Hasan Reşit s. 28-32.

hükümetleri bu problemi çözmek için ne yaptılar sorusuna cevap arayalım.

İmparatorluk devrinin ilk mektebi, dini mahiyette olan mahalle mektebidir. (Sıbyan mektebi) Buralarda çocuklara camilerde hatiplik veya imamlık eden kimseler tarafından dini sureler öğretilirdi. Çocukların çoğu, arapça olan bu bilgileri anlamadan ezberlerdi. Bu durumun değişmesi için her şeyden önce buna muktedir öğretmenlerin yetişmesi gerekirdi. Bu maksat için ilk defa 1848 de İstanbulda Rüştîye mekteplerine öğretmen yetiştirmek üzere bir öğretmen okulu (Darümuallimin-i Ruşdi) açıldı². Ondan bir müddet sonra İstanbulda 1869 yılında 1882 den sonrada diğer bazı vilâyetler ilk okul öğretmeni yetiştirmek üzere Darümuallimin-i ibtidai açıldı³. İlk öğretimin yayılması için türlü çarelere baş vuruldu. Fakat İmparatorluğun karışık durumu içinde okullar bir türlü düzeltilemiyor, ne sayı ne de kalite bakımından ilerletilemiyordu.

1867 Tarihinde Maarif Nazırı olan Saffet Paşa 1869 da Fransız maarif teşkilâtından ilham alarak bir (Maarifi umumiye nizamnamesi) hazırlattı. Bu nizamname ile varılmak sitenen hedefler şunlardı:

1- Öğrenim mecburiyeti koymak, okulları türlü maksaat ve ihtiyaçlara göre teşkilâtlandırmak, öğretim ve eğitim işleri nizamlamak, öğretmenleri yetiştirmek ve onları terfih etmek, maarif idare işlerini merkeze ve Valiliklere göre düzenlemek, imtihanları düzen altına almak, Eğitimin geliştirmesi için gerekli tahsisatın kaynaklarını bulmak⁴.

2- Köylerde ve mahallelerde sıbyan, 500 evli kasabalarda rüştiye mektepleri, bin evi geçen kasabalarda idadiler, Vilâyet merkezlerinde Sultaniler, İstanbulda Erkek ve Kız öğretmen okulları ve bir Darülfunun açmak⁵.

Bu arada gayri Türk unsurlar kendi okullarını çoğaltmaya ve belli amaçlara göre genç nesillerini yetiştirmeye var kuvvetleriyle çalışıyorlardı.

Bu nizamname ile maarif işleri düzenlenmek istendi ise de, nizamname hükümleri türlü sebepler yüzünden geniş ölçüde geçerekleştirilemedi. Bütün gayretlere rağmen İmparatorluk içinde, köylere kadar yayılan, esaslı bir ilk öğretim cihazı kurulamadı.

2. Cevat, Mahmut s. 39.

3. Unat, Fuat Reşit Eğitim Hareketleri De gisi Yıl 1955 Sayı 4 s. 25.

4. Dustur Cilt II. s. 289.

5. Dustur Cilt II. s. 195.

1876 da Osmanlı İmparatorluğunun başına geçen Abdülhamit II, 33 yıl süren Hükümdarlığı sırasında Tanzimat döneminde başlamış modernleşme hareketlerini kendine özgü metodları ile yürütmeye çalıştı⁶.

1882 de evvelce açılmış olan ilk okullara öğretmen bulunamaması yüzünden yeni öğretmen yetiştirmek teşebbüslerine girişildi.⁷

1908 Tarihinde Meşrutiyetçiler idareyi ele alınca bir çok çetin politika davaları arasında genel bir eğitim kanunu çıkaramadılar yalnızca ilk öğretim ve onun ilk şartı olan öğretmen yetiştirme konusunda önemli faaliyet gösterdiler.

İlk öğretimle ilgili teditatı ibtidaiye kanunu, bu arada çıktı. Bu kanun lâyihası nın mucip sebepler kısmında, "Bir vatan evladının okuyup yazmasında, öğretim ve eğitiminde, Millet fertlerinden herkesin, Vatanın, bütün cemiyetin, Hükümetin menfaati ve selâmeti mukadder bulunduğuna göre, Umumi maarif masrafına da herkesi istisnasız, serveti nisbetinde katılması umurdandır. Okul çocuklarıdır, masrafını vermeye ve bulmaya Hükümet ve millet mecburdur. İşte parasız öğretimin düsturu,⁸ şeklinde ifade edilen hüküm öğretim sahasında ileri bir telakkiyi göstermektedir.

Meşrutiyetçiler bu kanun ile ilk öğretimi mecburi ve parasız yaptılar. Fakat bunun gerçekleşmesini sağlayacak esaslı tedbirler alınmadı. Bu işi hakiki manasile kavriyamayanların idare makamlarına gelmeleri, türlü olayların birbiri ardınca eklenmeleri, ilk öğretim mefhumunu bütün Türk Aydınlarının zihninde yeni manasile yerleşmiş olması İmparatorluk devrinin bu alandaki hamlelerini neticesiz bıraktı. Ancak Meşrutiyet Meclisinin Kastomonu Mebbusu İsmail Mahir Efendinin Köy için ayrı bir öğretmen tipi üzerinde durulması hakkındaki görüşlerini anmadan geçmemek gerekir.

Cumhuriyetten önceki ilk öğretimle ilgili bu faaliyetler. kâğıt üzerinde kalmıştır. Cumhuriyet devrinde, bir bütün olan Milli Eğitim meselesinin temelini teşkil etmesi itibarile, ilk öğretim, memleketin en önemli davalarından biri olarak ele alınmış, parasız ve mecburi ilk öğretimi yüzde yüz gerçekleştirme ülküsü gittikçe kuvvetlenmiştir. Bu arada köy eğitim ve öğretimi ile de yakından alakadar olunmuş-

6. Kazamias, Andreas s. 75-80.

7. Salname i. Nezareti Maarifi Umumiye yıl 1316 sayfa 253-257

8. Edis Ahmet Bedri sayfa 5-15.

tur. 1926 de yayınlanan 789 No. lu "Maarif teşkilâtına dair Kanun" nun 5.nci maddesinde ilk okullar:⁹

- 1- Şehir ve kasaba gündüz
- 2- Şehir ve kasaba yatı
- 3- Köy gündüz
- 4- Köy yatı

mektepleri olarak ayrılmıştır.

Köy yatı mektepleri, mektebi olmayan köylerin çocuklarına mahsustur.

Gene aynı maddede, bilumum köy mektepleri yönetim ve eğitim kurulları, çocukları köy hayatından ayırmıyacak bir eğitim ve öğretim usulünü uygulama ile mükellef tutulmuştur. Bu maddeye göre Cumhuriyetin ilk yıllarından beri, köyün özelliklerine uygun bir eğitim ve öğretim sisteminin zaruri olduğu anlaşılmış bulunuyor demektir. Bununla beraber ne bu tarihe kadar ne de köy eğitim ve öğretimine özel bir şekil veren "köy müfredat programı, çıkıncaya kadar, Pek az bulunan köy okullarında da şehir okullarının programı tatbik edilmekte, kitaplar okutulmakta devam edilmiştir.

1924 te köy çocukları için devlet bütçesinden yatı okulları açılmaya başlanmıştı. 1927 de 789 Sayılı Kanunun 5. nci maddesindeki sınıflama esas tutularak bir yatı okullar talimatnamesi yayınlandı.

Bununla beraber köy için ayrı bir eğitim ve öğretim şekli ve buna tatbik edebilecek elemanın yetiştirilmesi yine düşünülmüyordu. ve bütün gayretlere rağmen pek az köyde okul açılabilmişti.

Köy Muallim Mektepleri: Bu okullar köy ilk okul öğretmeni ihtiyacını karşılamak üzere alınan tedbirlerden bir tanesidir. Mahiyeti şu idi: Köyde yetişmiş çocukları alıp ilk tahsilleri üstüne 3 senelik bir zamanda genel ve mesleki ve mahalli bilgiler vererek onları öğretmen yapmak gayesi ile açılmıştır. Bu gaye ile 1927-1928 ders yılında Denizli Erkek Öğretmen Okulu Köy Muallim Mektebi haline çevrilmiş aynı şekilde Kayseri Zincirli dere de bir Köy Muallim mektebi kurulmuştur.

Köy Muallim mekteplerinin esası doğru, lüzumlu ve faydalı idi. Hatta diyebiliriz ki, Köy Enstitülerinin kuruluşunda bu müesseselerin yapısı ve işleniş modeli olarak alınmıştır. Fakat tatbikatta yapılan işler ve dersler için malzeme, yer ve öğretmen bulunamaması,

9. Düstur Cilt 7. Sayfa 1085.

bu müesseseleri daha zayıf muallim mektebi haline koydu. Bu sebeple 1932 de Kayseri, 1933 de de Denizli Köy Muallim Mektebi kapatıldı.

Ancak Köy öğretmen bekliyordu

1935 Yılından itibaren köy eğitim ve öğretimi geniş ölçüde ele alınmaya başlandı. Köye göre öğretmen yetiştirme çarelerine baş vuruldu.

Köylerin dağınık, sayılarının çok ve buna mukabil nüfusunun az olması, her birine öğretmen okulu mezunu birer öğretmen göndermek için uzun yıllar çalışmayı icap ettirmekte idi¹⁰.

Köylerimiz üç grupta toplanıyordu:

1- Nufusu 400 den az olanlar. Bunların sayıları 32367 olup her birinin en az bir öğretmene ihtiyacı var

2- Nufusu 400-1200 arasında olanlar. Sayıları 6932.5 sınıflı bir okulu en az iki veya üç öğretmenle idare etmek mümkün olduğuna göre bu köyler için en az 14 000 öğretmene ihtiyaç var

3- Nufusu 1200 den fazla olanlar. Sayıları 514. Bunlar içinde en az 1500 öğretmen lâzım olup buna şehirlerin ihtiyacı da eklenirse öğretmen okulları ile bu boşluğu doldurmak için uzun yıllara lüzum olacağı gibi klâsik ilk okul öğretiminin köylere yayılması da ayrıca büyük fayda temin etmiyecekti. Zira köye, kendi ihtiyaçlarına cevap verebilecek öğretmenler lâzımdır.

Bu durum karşısında Bakanlık nüfusu az olan köyler için eğitim teşkilatı kurmayı tasarladı ve bu hususta önce bir deneme yapmayı lüzumlu buldu. Tarım Bakanlığı ile iş birliği yaparak 1934-1935 Ders yılında Eskişehir Çifteler çiftliğinde bir köy öğretmenleri kursu açtı.

Ankara köylerinden askerlik vazifelerini başarmış, okuma yazma bilen köylü gençleri toplanarak içlerinden bu işe müsait olanlar seçilip kursa gönderildiler. Kursta büyük başarı gösteren eğitimci namzetleri, 1935-1936 ders yılında stajiyer olarak Ankara köylerine gönderildiler. Köyler 5-9 köylük birer bölgeye ayrılmak suretiyle 11 bölgeye bölündü ve her bölgenin başına bir gezici baş öğretmen verildi

Bu tecrübenin eğitim ve öğretim bakımından iyi neticeler vermesi üzerine Bakanlık 11/6/1937 Tarih ve 3238 Sayılı kanunla eğitimci teşkilâtının devamını ve yayılmasını sağladı.

10. Arıkan Saffet, Cumhurbaşkanları - Başbakanlar ve Millî Eğitim Bakanlarının Millî Eğitimle ilgili Söylev ve Demeçleri cilt 2. s. 205-207.

Eğitmen teşkilatı hakkında sağlam bir fikir edinebilmek için, tesisine sebep olan zaruretleri muhtevi 3238 Sayılı kanunun mucip sebeplerinde şöyle deniyordu:

A- Nüfus, öğrenci ve mecburi öğrenim çağındaki çocukların durumu:

Mecburi öğrenim çağında bulunan çocuklarımızın sayısı nüfusun yüzde 12 si hesabıyla 1,800,000 i bulur. Bunlardan bu gün şehir ve kasabalarda 308000 çocuğun çoğu tam teşkilatlı ve 5 sınıflı ilk okullarda, köylerde de 370.000 çocuğun çoğu, 3 sınıflı okullarda okutulmaktadır. Okutulması icap edipte okutulmıyan çocuk sayısı bir milyonu aşmaktadır.

Okutmak mecburiyetinde olduğumuz çocukların nerelerde sakin olduklarını bilmek, mecburi ilk tahsil işinin en çok üzerinde durulması lazım gelen noktasını tebarüz ettirmeye yarıyacaktır.

Son nüfus sayımına göre şehir ve kasabalarımızın genel nüfusu 3,799,742 dir. Şehir ve kasabalarda okutulmak mecburiyetinde olan talebe yekûnu 450.000 i bulur. Bunların bu gün ancak 308000 ni okula devam ettiğine nazaran şehir ve kasabalarda henüz okutulamıyan çocuk miktarı 130 bin ilâ 140 bin arasındadır. Bu hesaba göre, okutulamıyan 1,100,000 çocuktan bir milyona yakını köylerde bulunmaktadır. Nüfusumuzu bir tahlile tabi tutarsak şöyle bir sonuçla karşılaşırız:

Beherinin nüfusu 800 den fazla köylerde 2,388,354; beherinin nüfusu 400-800 arasındaki köylerde 3,175,759; beherinin nüfusu 400 den az olan köylerde de 6,836,839 vatandaş oturmaktadır. Bu son tip köylerimizin yekûnu da 32 000 ni bulmaktadır. Görülüyorki okutulmak mecburiyetinde olan çocukların çoğunun toplandığı yer, her birinin nüfusu 400 den az olan bu köylerdir.¹¹

Nüfusları 400 den az olan köyler, okula gönderebilecekleri talebe sayısı bakımından da normal bir durumda değildirler. Bu tip köylerin yarısı, her birinde nüfus sayısı 150 yi geçmeyen köylerdir. Buralarda bütün çocuklar okula geldikleri takdirde okulun talebe sayısı 18 si geçmeyecektir. Bu sayı nüfusları 150 ile 400 arasındaki köylerde de 40 dan fazla olmayacaktır. Okulun bütün talebesi 18 zi, Nihayet 40 geçmeyince bunlar sınıflara taksim edildikleri zaman 18 mevcutlu ve beş sınıflı bir okulun her sınıfında 3 çocuk bulunacak demektir. Bu hal, üzerinde her bakımdan en çok durulması gerekli bir noktadır.

11. Kültür Bakanlığı Dergisi, Ankara Ocak 1937 sayı 201.

Köy okulları teşkilatı yapılırken, ilk okul öğretmenlerinin durumunda şöyle tesbit edilmiştir.

B - İlk okul öğretmenleri durumu:

Bu gün mevcut ilk okul öğretmenlerinin 6800 zü nüfusları ye-kûnu 3,799,000 olan şehir ve kasablarda, 6950 side nüfusumuzun mütebakısını (takriben 75 nin) sakin olduğu köylerde çalışmaktadırlar.

Mecburi ilk okul öğrenimini tahakkuk ettirmek için, ilerde lâzım olacak öğretmenlerin % 90 nın köylerde çalışmak üzere yetiştirilmeleri bir zaruret haline geldiğini yukarda ki hesaplar pek açık olarak göstermektedir.

C - Öğretmen İhtiyacı:

Şehir ve kasabalarımız için bu gün iş başında olanlardan başka 2570 öğretmene ihtiyaç vardır. Köylerin ihtiyacına gelince: öğretmenleri azami tasarrufla istihdam etmek şartıyla nüfusları 800 den fazla köyler için 6600, nüfusları 400-800 arasında olan köyler için 3700 dür. Şehir ve kasabalarla birlikte öğretmen ihtiyacı 11500 zü bulmaktadır.

Her birinin nüfus sayısı 400 den az olan 32000 köyde oturan 6,800,00 vatandaşın öğretmen ihtiyacı bu hesaplardan hariçtir. Şu halde yalnız şehir ve kasabalarla, nüfusları 400 den az olan köylerin öğretmen ihtiyacı 11500 zü bulmaktadır.

Her biri 700 öğretmen yetiştiren öğretmen okullarımızın verecekleri elemanla bir taraftan şehir ve kasabalarla bu tip köylerin öğretmen ihtiyacı temine çalışılırken, diğer taraftan da nüfus sayıları 400 den az olan köylerin öğretmen ihtiyacına çare aramak mecburiyetiyle karşılaşmaktadır.

Bina, öğretmen, ders vasıtaları yokluğu ve tahsisat azlığı gibi sebepler dolayısıyla öğretmen okullarımızın talebe sayılarını arttırmak ve bu suretle her yıl öğretmen çıkartmak ve bunları hususi idarelere istihdam ettirmek mümkün olmamaktadır. Öğretmen adedinin her yıl fazla artışına bu günkü varidat menbalarından elde edilen paralar kâfi gelmemektedir. Bu günkü öğretmen okullarımızın karakterleri de köye faydalı olarak köyde kalacak ve oranın kültür ve iş hayatını inkişaf ettirmeğe müessir ve muktedir olabilecek öğretmenler yetiştirmeye pek müsait bir halde değildir. Bu durumu birden bire değiştir-

tirerek, kısa zamanda müsbet neticeler elde edilecek bir hale getirmek te mümkün ve işin mahiyetine uygun görülmemektedir. Bunun için köy okulu ve eğitimi meselesini kendi hususiyetlerine göre incelemek, bu hususiyetlerine göre tedbirler arayıp bulmak icap ettiği kanaatına varılmıştır.

Köy eğitimi meselesi:

Köy eğitimi ve öğretimi işi kendi reel şartları ile düşünülünce, bilhassa az nüfuslu işlek yollardan, pazarlardan uzak köylerde bütünü ayrı bir tablo göstermektedir. Bu tip köylerde her şeyden önce; köylünün istihsalini fazlaştırmak, köyde sıhhati tehdit eden amilleri gidermek, köylüyü her bakımdan bu günkünden daha yüksek bir hayat seviyesine çıkarmak gibi çetin ve hayati işler köy eğitimi probleminde ön plana alınması gereken meseleleri teşkil etmekte ve okuma, yazma, hesap, yurt ve yaşama bilgisi gibi klasik bilgilerin bu hayati kıymeti taşıyan gayeleri tahakkuk için birer vasıta olmaları iktiza etmektedir. Bu ülküleri güden bir eğitim siyaseti takip edilmeden hareket edildiği takdirde okul, köyün ananeleşmiş, statik hayatına hakim olamamaktadır. Bu itibarladırki müstakbel köy öğretmeninin, eğitim, öğretim ve tarım işlerini başarabilecek kudrette bir "Eğitmen olması" icap etmektedir"¹²

Köylerimizin genel durumları, köylerde yapılacak yeni ve müsbet işler dolayısıyla oralarda çalışacak öğretmenlerin şu vasıfları taşımaları lazım gelmektedir.

1- Öğretmen namzeti köy hayatını bütün külliyetle yaşayarak bilmiş olmalı ve köye bağlanmış bulunmalıdır.

2- Yaş, bilgi görüş, anlayış bakımlarından köyde yapacağı işler dolayısıyla karşılaşacağı güçlükleri yenebilecek durumda olmalı, iktidarı her bakımdan köy işlerini başarmaya yetmelidir.

3- Köye sade fakat ileri kıymetli bir hayatı sokabilmek için yılmadan çalışabilmelidir.

4- Köyün mecburi tahsil yaşındaki çocuklarile yetişkin gençlerinin okuma, yazma, hesap ve yurt, yaşama bilgilerini, mer'i pedo-jöjik mütearifelere göre öğretebilecek seviyede olmalıdır.

5- Köyde bilhassa eğitim ve tarım işleri gibi genel hayat seviyesini yükseltici işler bakımından devleti temsil edebilecek kudrette olmalı ve bu bakımdan köylüye rehberlik edebilmelidir.

12. Köy Öğretmeni Yetiştirme Kursları programı 1938 İstanbul Devlet Matbaası s. 5-7.

6- Köyün mukadderatı kendi mukadderatının ve bunlarla devletin mukadderatının bir birine bağlı olduğunu bilerek çalışabilmelidir.

Yukarda zikredilen sebeplerden dolayı tesislerine lüzum görülen eğitimli köy okulları, nüfusları öğretmen gönderilmesine elverişli olmayan köylerde açılır. Bu okulların öğretim müddetleri üç yıldır. Eğitim, köyün mecburi öğrenim çağındaki çocuklarından 7, 8, 9 yaşında olanları okula alır onları üç yıl okutur. Bu müddet zarfında yeniden çocuk alınmaz. Bu okullarda kendilerine mahsus öğretim programı tatbik ve buna göre yazılmış kitaplar takip edilir. Bu programa göre, köy çocuğu ailesi için bir iş unsuru olması itibarıyla dersler bütün günü işgal etmeyip mahalli şartlara göre ya öğleden önce veya güneş batmadan bitmek üzere öğleden sonra okutulacaktır. Her gün 40 kar dakikalık üç dersle bir saat devam eden tarım işi vardır.

Bu vasıfların bir kısmının kendiliğinden taşıyan ve diğerlerini de, rasyonel hareket edilerek yetiştirildiği takdirde kolayca iktisap edebilecek olan elemanı da ancak okuma, yazma, bilen ve askerlik vazifesini de başarmış olan, köyüne bağlı köylülere rasından bulmak mümkündür. Bu bakımlardan memleketin muhtelif yerlerinde yapılan incelemeler köylerde bu iktidarda elemanın mevcut olduğunu göstermiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, Tarım Bakanlığı ile müşterek hareket ederek bu gibi köylülerden köy eğitmeni yetiştirmek üzere 1938 Eskişehir ilinin Çifteler Çiftliğinde tecrübe mahiyetinde bir kurs açmıştır¹³, Yukarda tesbit edilen gayelere göre, burada yetiştirilen köy eğitmeni namzetleri Ankara köylerine stajiyer olarak verilmişlerdir. Bunların köylerdeki mesailerini üzerinde yapılan tetkikat göstermiştir ki, sistemli bir mesai ile hareket edilecek olursa köy kaynağından alınacak değerli elemanlar köylerimiz için çok faydalı olabilecek eğitmenler yetiştirilebilecektir. Bunlar bilhassa az nüfuslu, genel hayat durumları süratle yükseltilmesi lazımgelen köylerimizde; buralarda kendilerinden daha yüksek seviyeli öğretmenler ve Tarım uzmanları gelinceye kadar, uzun seneler köylerine ve memleketine çok faydalı işler görebileceklerdir.

Öğrenciye okuma, yazma, hesap yurt ve yaşama bilgisi okutulacak ve ziraat işleri gösterilecektir. Derslerin müfredatı, köylü için lüzumlu bilgiler, okula devam eden çocukların yaşları, görüleri ve

13. Atay, Falih Rifki. Kültür Bakanlığı Dergisi Ankara 1937 sayı 20 s. 128.

bunları okutacak eğitimcilerin seviyesi göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Bu programa göre hazırlanan kitaplar:

- 1- Okuma kitabı
- 2- Yurt ve yaşama bilgisi kitabı
- 3- Hesap kitabı

Bu üçünden teşekkül etmek üzere hersınıfın bir kitabı vardır. Kitaplar hazırlanırken şu esaslara dikkat edilmiştir:

- 1- Bol resimler konarak eğitmenin vazifesi kolaylaştırılmıştır
- 2- Köy çocuğunun ifade tarzı göz önünde bulundurulmuştur.
- 3- Hesap ve yurt bilgisi derslerinde tekrar ve temrinlere yer verilmiştir.
- 4- Çocukların bir konuyu anlamaksızın ezberlememeleri için her konunun sonuna, çocukların kendi kendilerine yapacakları iş ve müşahade vazifeleri konmuştur.

5- Köy çocuklarının anlıyabildikleri, tecrübe ile tesbit edilen mevzular hikâye şeklinde yazılmıştır.

6- Çocukların kahramanlık, doğruluk, iyilik, yardım, cesaret gibi itiyatlar edinmelerini telkine yarayacak mevzular, onlara yakın muhitlerinde cereyan edecek vakalar şekline getirilerek yazılmıştır.

7- Bu kitaplar vasıtasıyla çocuğun evindeki okul görmemiş yetişkinlere de yeni sosyal ve ulusal bilgileri götürebilmesi düşünülerek bazı konuların yazı ve resimleri buna göre hazırlanmıştır.

8- Kitapların yazılarında ve resimlerinde fırsat düştükçe eski rejimle Cumhuriyet rejiminin mukayesesi yapılmıştır.

9- Kitaplara konulan bütün yazı ve resimler, köy çocuklarına, yetişkin köylülere okunarak ve gösterilerek onlar üzerinde bıraktıkları tesirler ölçülerek seçilmişlerdir.

Eğitmen bu dersleri her üç sınıf için hazırlanmış olan eğitim kılavuzlarına göre okutur.

Eğitmen okullarının daha verimli bir hale gelebilmeleri için bunların aralarına tam teşkilatlı ilk okulların serpilmeleri veya köy enstitüsü mezunu öğretmenlerle de takviye edilmeleri lazımdır.

Eğitmenlik köy okullarından başka, köylerimizde çoğu üç sınıflı tek öğretmenli, geri kalanı 5 sınıflı müteaddit öğretmenli ilk sınıflar vardı. Bu okullarda çalışan öğretmenlerin çoğu şehir çocuğu olarak

şehirlerdeki öğretmen okullarından mezun olmuşlardı. Köy realitesine intibakta hayli güçlük çekiyorlardı. Çoğunun köyde çalışmaları eğreti bozuk oluyor, bir yolunu bulup şehire kaçmak için daima fırsat kolluyorlardı. Bu şartlar içinde ne öğretmen köye ve köylüye karşı ne de köylü öğretmene karşı samimi olabiliyorlardı. Bu hali anlayan Milli Eğitim Bakanlığı, köy okullarına öğretmen yetiştirmek üzere 1937-1938 yılı başından beri İzmirde Kızılcılluda diğeri Eskişehir Çifteler çiftliğinde yeni tip iki köy öğretmen okulu açmıştı.¹⁴

Böylece köy öğretimi sahasında çalışacak elemanı yetiştirmek üzere başlıca iki müessese kurulmuş oluyordu:

- 1- Köy eğitimci yetiştirme kursları
- 2- Köy öğretmen okulları.

Eğitmen kurslarından yukarda bahsedilmiştir. Öğretmen okullarının teşkilatı ise şu şekilde idi:

1- İlk Kısım:

Köylerimizdeki ilk okulların çoğu üç sınıflı olduğu için bu öğretmen okullarına bağlı 4. cü ve 5. nci sınıfları bulunan birer ilk okul vardı. Bu okulun gayesi üç sınıflı okulu bulunan köylerden öğretmen okuluna alınacak köy çocuklarına tam devrelilik ilk okulu bitirmek imkânı ve fırsatını vermektir. İlerde köy okulunun bütün sınıfları teşekkül ettikleri zaman bu ilk okul öğretmen okulunun tatbikat okulu vazifesini de görecek.

2- Orta Kısım:

Orta okul sınıfları öğretmen okuluna temel vazifesi görmekte idi. Bu sınıflara tam devrelilik köy okullarını bitirmiş çocuklarla öğretmen okulunu ilk kısmını bitirmiş olanlar alınırdı. Orta okul sınıflarında resmi orta okullarımızın müfredat programı tatbik edilmekle beraber, ameli, ziraat ders ve tatbikatı ile köy mesleklerinden inşaatçılık, demircilik, dülgerlik, kooperatifçilik gibi bir mesleğin öğretilmesi de şarttır.

Bu suretle yetiştirilmiş olan talebe orta okulu bitirdiği zaman öğretmen okulları sınıflarına hazırlanmış olur, bunların içinden öğretmen olamayacaklar hayata atılır ve köylerde ziraatçı aynı zamanda

14. Arıkan Saffet: Cumhurbaşkanları, Başbakanlar, Milli Eğitim Bakanları ve Milli eğitimle ilgili sözler ve demeçler cilt 4 Sayfa 207-209.

köy mesleklerinden birini öğrenmiş bir teknisyen olarak çalışırlardı. Çok müsait ve fevkalade kabiliyetli olanlarda müsabaka imtihanlarını kazanarak liseye gidebilirlerdi.

3- Öğretmen Okulu Kısmı:

Okulun bu kısmına geçen talebe orta kısımda iken öğrendiği köy mesleklerinden birinin tatbik ve stajını yaparak öğretmenlik mesleğine de hazırlanmaya başlar. Köy hayatı ile sıkı teması muhafaza ederek bu kısmı bitirince ilk okul öğretmeni olurdu. Bu yeni tip öğretmen ziraat işlerini bilen ve köyde tatbik sahası bulan bir mesleğe sahip ayrıca da ilk okul öğretmenliğinin bütün icaplarını başaran bir insan olacaktı.

Bu suretle köy çocukları en müsait şartlar içinde bir taraftan köy öğretmenliğine ve köy mesleklerine hazırlanacak diğer taraftan zekâ ve kabiliyetleri müsait olanlara bunları geliştirmek imkânı temin olunacaktı.

Köy öğretmen okullarında köy eğitmeni yetiştirme bölümleri de vardı. İzmir Kızılçullu Öğretmen okulunun erkek eğitim kursunun yanında 1938 Yılı başından itibaren bir kız eğitim kursu da açılmıştı. Bu kursta köylerin biçki dikiş ev idaresi ve çocuk bakımı gibi önemli ihtiyaçlarını temin edecek eğitmenler yetiştirilmekte idi.

Köy öğretmen okullarının ziraat işleri tatbikatına mahsus tarlaları bahçeleri bağları, ahırları, hayvanları ve muhtelif mesleklere göre kurulmuş atelyeleri de vardı. Buralarda talebeyi her bakımdan köy hayatından ayırmamak prensibine dikkat edilmekte idi.

Bir iki yıl içinde müsbet ve verimli faaliyetleri göze çarpan bu müesseseler 17/4/1940 tarih ve 3803 sayılı köy enstitüleri kanunu ile devamlı bir teşkilat haline sokularak sayıları çoğaltılmıştır¹⁵ 21'e çıkarılmıştır. Bunlar; Akçadağ, Akpınar, Arifiye, Aksu, Beşikdüzü, Cılavuz, Çifteler, Dicle, Düziçi, Gököy, Gönen, Hasanoğlu, İvriz, Kipirtepe, Kızılçullu, Ortaklar, Pamukpınar, Pazarören Pulur, Savaştepe, ve Erciş Köy Enstitüleridir

3803 No. lu Köy Enstitüleri Kanununa göre köy enstitüleri köy-öğretmeni ve diğer köye yarayan meslek erbabını yetiştirmek üzere ziraat işlerine elverişli arazisi bulunan yerlerde Milli Eğitim Bakanlığınca açılır. Köy enstitüleri tam devreli köy okullarını bitirmiş, sıh-

15. Maarifle ilgili kanunlar İstanbul 1940 sayfa 114-116.

hatli ve müsait köylü çocukları seçilerek alınır. Enstitülerin tahsil müddetleri en az 5 yıldır. Öğretmen olamayacağına kanaat getirilen talebenin ayrılacağı mesleklerin tahsil müddetleri Milli Eğitim Bakanlığınca tesbit edilir.

Köy enstitülerinin aşağıda adları yazılı müesseselerden mezun olanlar öğretmen tayin edilirler:

- 1- Yüksek okullar ve Üniversite fakülteleri mezunları
- 2- Gazi eğitim enstitüsü mezunları
- 3- Öğretmen okulu mezunları
- 4- Ticaret liseleri ve Orta ziraat okulları mezunları
- 5- Erkek sanat okulları ve kız enstitüleri mezunları
- 6- Köy enstitüleri mezunları,
- 7- İnşaat usta okulları mezunları
- 8- Bunlardan başka her türlü teknik ve mesleki okullar mezunları.

Bu enstitülerde mütehassıs işçiler yevmiye veya aylık ücretle usta öğretici olarak çalıştırılabilir. Köy enstitülerinde çalıştırılacakların tayin ve terfi şekilleri ve bu enstitülerin idari işlerinin nasıl yürütüleceği bir nizamname ile tesbit olunur.

Talim ve Terbiye Kurulunun 405 Sayı ve 10/10/1947 Tarihli kararı ile kabul edilen köy enstitüleri öğretim programına göre enstitülerde okutulacak dersler¹⁶.

I- Genel bilgi dersleri

1- Türkçe 2- Öğretmenlik bilgisi 3- Tarih 4- Coğrafya 5- Yurttaşlık bilgisi 6- Matematik 7- Fizik Kimya 8- Tabiat bilgisi 9- Okul sağlık bilgisi 10- El yazısı 11- Resim iş 12- Beden eğitimi ve ulusal oyunlar 13- Müzik 14- Askerlik 15- Ev idaresi ve çocuk bakımı. Kooperatifçilik ve kooperatif sayışımı.

II- Tarım dersleri ve tatbikatları

1- Tarla tarımı 2- Bahçe tarımı 3- Zooteknik 4- Tarım işletme ekonomisi 5- Pratik çalışmalar

III- Sanat dersleri ve atelye çalışmaları

A: Erkekler için (her sınıfta)

1- Demircilik (motorculuk ve meslek resmi) 2- Dülgerlik (Teknoloji ve atelye) 3- Yapı ve duvarcılık (Teknoloji ve atelye) 4- pratik elektrik (Sınıf 5 te)

16. Tebliğler dergisi yıl 1947 Ekim-Kasım

B: Kızlar için

1- Çamaşır 2- nakış 3- biçki dikiş 4- Ev idaresi 5- yemek pişirmek 6- Çocuk bakımı 7- Dokumacılık

Derslerin sınıflara dağılımı ve haftalık saatleri:

Dersleri	I	II	III	IV	V
Türkçe	4	4	4	4	4
Genel ruh bilim	-	-	-	2	-
Çocuk ve gençlik bilimi	-	-	-	-	1
Eğit Bilim	-	-	-	1	1
Genel öğretim metodu	-	-	-	2	-
Özel öğretim metodu ve tatbikat	-	-	-	-	6
Toplum bilim	-	-	-	-	2
Eğitim tarihi ve teşkilât	-	-	-	-	1
Tarih	2	2	1	1	1
Coğrafya	2	2	1	1	1
Yurdaşlık bilgisi	-	1	1	-	-
Matematik	5	3	3	3	-
Fizik	-	2	2	2	-
Kimya	-	2	2	1	-
Tabiat bilgisi	2	2	2	2	-
Okul sağlık bilgisi	-	-	-	-	1
El yazısı	1	1	1	-	-
Resim	1	1	1	1	1
İş	-	1	1	1	-
Beden eğitimi ve ulusal oyunlar	1	1	1	1	1
Müzik	2	2	1	2	1
Yabancı Dil (İhtiyaridir)	-	-	-	-	-
Askerlik	-	-	1	1	1
Ev idaresi ve çocuk bakımı	-	-	-	1	1
Kooperatifçilik	-	-	-	-	1
Genel bilgi dersleri toplamı	20	24	22	26	24
Tarım dersleri ve tatbikatları	12	10	11	9	10
Sanat dersleri ve atelye	-	-	-	-	-
Genel toplam	44	44	44	44	44

Yaz aylarında 6 haftalık ara verme dışında, enstitüde bulunan öğrenciler tarım ve sanat çalışmalarını kurslarına devam edeceklerdir.

Enstitülerin günlük, haftalık, aylık ve mevsimlik çalışma planları her enstitünün özelliğine işlerinin durumuna, öğrencilerinin seviye ve sayısına, öğretmenlerin özelliklerine, iş araçlarının cins ve sayılarına göre tertiplenir.

Tarım derslerinin öğretiminde aşağıdaki gayeler göz önünde tutulmuştur:

1- Köy öğretmenlerinin teknik bilgilerini pratik ve teorik yönlerden kuvvetlendirmek.

2- Tabiat bilgisi, Kimya, Fizik derslerine ait bilgilerini tatbik alanında geliştirmek

3- Kendi maddi ihtiyaçlarını sağlayacak ve köyüne örnek ve önder bir tarım bilgisinin temelini kazandırmak

Tarım dersleri okutulurken şu esaslara dikkat edilecektir:

1- Öğrencileri tarımın teorik kısımları içinde boğmadan her-bölümde tatbikat ve deneme yaptırmak

2- Tatbikat ve denemelerde yalnız doğru olanı yapmak ve göstermek değil, yanlış ve kötü olanı da yanı başında göstermek suretile karşılaştırmalara imkân vermek gerektir.

3- Bu öğretim programındaki konuların, bütün enstitülerde verilmesi esas olarak kabul edilmiştir. Bunlarda Tarım Başlarının; çevrenin özelliğine, tarım imkânlarına uygun gerekli değişiklikleri arkadaşlarıyla görüşerek yapmaları gerektir. Meselâ: İç anadoluda yetişmeyen turunçgiller gibi bitkilerin bu bölgelerdeki enstitülerde üzerinde çok durulması gerektir.

Sanat dersleri ve atelye çalışmaları haftalık ders dağıtımı:

A - Demircilik: 1/3 öğretim yılı süresince

Dersler	I Sınıf	II Sınıf	III Sınıf	IV Sınıf	V Sınıf
Meslek resmi	-	2	2	1	1
Sıcak demircilik	6	4	4	3	2
Saç ve tesviye işleri	3	2	3	2	2
Tenekecilik	3	2	2	1	1
Oksijen kaynağı	-	-	-	-	2
Motorculuk	-	-	-	2	2
Toplam	12	10	11	9	1e
B - Dülgerlik: 1/3 Öğretim yılı süresince					
Dersler	I Sınıf	II Sınıf	III Sınıf	IV Sınıf	V Sınıf
Meslek resmi	-	2	2	2	0
Teknoloji ve atelye	12	8	9	7	8
Toplam	12	10	11	9	10
C - Duvarcılık: 1/3 Öğretim yılı süresince					
Dersler	I Sınıf	II Sınıf	III Sınıf	IV Sınıf	V Sınıf
Meslek resmi	-	2	2	2	2
Teknoloji ve atelye	12	8	8	7	8
Toplam	12	10	11	9	10

Sanat dersleri ve atelye çalışmalarının gayeleri:

Köy enstitüleri: yapıcı, demirci ve marangoz yetiştiren birer sanat okulu olmayıp, genel ve meslek bilgisi kuvvetli, elleri türlü işlere yatgın becerikli köy öğretmenleri yetiştiren birer meslek kurumu bulunduğu göre:

1- Öğrenciler; teknik dersler ve pratik çalışmalar vasıtasile çeşitli sanat madde ve vasıtalarını tanıyacaklar, bu maddelerin hallerini, insan eli ve aletler yardımı ile şekil değiştirmelerini, eser haline geldikten sonra fertlerin ve toplumların hayatındaki önemli rollerini kavrayacaklardır.

2- Öğrenciler: Enstitü öğretimi süresince, maddenin işlenmesinde çeşitli sanat eserlerinin meydana getirilmesinde kullanılan alet ve ve vasıtaların değerini, eser meydana getirmedeki rolünü, aletlerin özellik ve kullanışlarını öğreneceklerdir.

3- Öğrenciler; Enstitünün 1. nci sınıfından son sınıfına kadar yapılacak demircilik, marangozluk, biçki dikiş ve dokumacılık gibi ayrı sanat bölümlerinde uzmanlığa ve köy ustalığına doğru giden bir öğretim tarzına sokulmadan; bunlardan anlıyan türlü işlere yatkın ve eğitilmiş bir ele sahip sanat kültürü kuvvetli ve her hususta becerikli birer öğretmen olarak yetiştirileceklerdir.

4- Öğrenciler; Yukarıdaki gayeler göz önünde tutularak, enstitünün çeşitli sanat derslerine, işlek tatbikatlarına muntazam ve programlı şekilde katılacaklar, sanat kültürü ve tekniğini kazanacaklar, köy okullarının işliklerini, köy çocukları ve köy çocukları için birer el ve iş eğitimi yeri halinde işletebilecek, okulun çeşitli işlerinde başarı gösterecek öğrenme ve öğretme hayatı ile şahsi ve meslek hayatında sanat ve iş kültürü, el becerikliliğini eğitsel maksatlar için en değerli bir araç olarak kullanabilecek şekilde yetiştirileceklerdir.

Teknik çalışmaları her sınıfta:

- 1- Demircilik
- 2- Dülgerlik
- 3- Duvarcılık

Olmak üzere 3 sanat bölümü içinde tatbik edilecektir. Sınıflar 3 öğrenci grubuna ayrılarak her gurup 1/3 öğrenim yılı süresince bu bölümlerde çalışmış olacaktır.

Bu çalışmalarda şu noktalar göz önünde tutulacaktır.

1- Birinci sınıfta guruplara ayrılan öğrenciler, öbür sınıflarda da aynı gurubu takip edeceklerdir.

2- Bir gurup, her hangi bir bölümü her sınıfta öğrenim yılının aynı döneminde değil başka dönemlerde göreceklerdir.

3- Bölümlerde çalışma, kanaat notları dönemleri kadar sürecek-
tir.

Kızlar için sanat dersleri.

Sanat derslerinin sınıflara dağılışı

Dersler	I Sınıf	II Sınıf	III Sınıf	IV Sınıf	V Sınıf
Çamaşır	2	2	2	2	1
Nakiş	2	1	1	1	1
Biçki dikiş	3	2	3	2	2
Ev idaresi	2	2	2	2	2
Yemek pişirme	—	—	—	—	2
Çocuk bakımı	—	—	—	1	1
Dokumacılık	3	3	3	2	2
Toplam	12	10	11	10	11

Bu derslerde güdülen gayeler:*Çamaşır:*

1- Bu derste öğrenciye kendisine ve ailesine lüzumlu olan erkek kadın ve çocuk çamaşırılarını biçme dikme tekniği öğretilcektir.

2- Kumaş, biçim ve garnitür köy bünyesine uygun ve ekonomik olarak seçilecek, bilhassa mahalli kumaşlardan faydalanılacaktır.

3- Yaptırılan işlerin fazla ince ve çok olmasından ziyade düzgün biçimli ve dikişli olması sağlanılmalıdır.

4- Çamaşır dersinde dikilen dikişler, nakış dersinde öğretilen nakışlarla süslenecektir.

5- Okulun yıllık ihtiyacı olan dikişlerin, öğrenciler tarafından yapılmasına önem verilecektir.

Nakiş:

Bu dersin başlıca gayesi öğrenciye elbise çamaşır ve diğer ev eşyasını zevkli bir şekilde süslemeyi öğretmektir. Bu hususta köy bünye ve ihtiyacına uygun kumaş, iplik ve örneklerle çalışılmasına dikkat edilmelidir.

Ev İdaresi:

Yarımın ana babasını ailesinin sağlığını korumak, parasını idareli kullanma usullerini öğrenmek ve ailesinin rehaf ve saadet içinde sağlamak için lüzumlu olan bilgi ve maharetleri vermektir.

Çocuk bakımı:

Bu derste öğrencilere küçük çocuğun özellikleri, çocuk bakımı usulleri öğretilcek ve onlardaki çocuk sevgisi kuvvetlendirilecektir.

Köy eğitmen ve öğretmenlerinin vazife ve selâhiyetleri:

4274 Sayılı Kanuna göre köy eğitmen ve öğretmenlerinin vazife ve selâhiyetleri ikiye bölünür¹⁷

A- Okul ve kurslarla ilgili işler

B- Köy halkını yetiştirmekle ilgili işler

A- Okul ve kurslarla ilgili vazife ve selâhiyetleri şunlardır:

1- Köy okulu binasının yapılışında ve bahçesinin kuruluşunda çalışmak. Okula verilen eşyayı iyi bir şekilde muhafaza etmek, hayvanlara bakmak, onları üretmek.

2- Okula mahsus araziyi örnek olabilecek şekilde işlemek, boş bırakmamak

3- Köy okulu işliğini köylülere de faydalı olabilecek şekilde işletmek

4- Köyde okul talebesinin eğitim ve öğretimi ile ilgili her türlü tedbirleri almak ve aldirtmak

5- Teftiş bölgesine giren köylerin okul binalarını yapmak, fidanlık-larını kurmak gibi el birliği istenen işlerde birlikte çalışmak ve yardımlaşmak

6- Talebenin sağlık durumlarını tehdit edici vakaları önlemeye ve gidermeye çalışmak ve bunun icap ettirdiği tedbirleri almak ve aldirtmak.

B- Köy eğitmen ve öğretmenlerinin köy halkını yetiştirmekle ilgili vazife ve selâhiyetleri ise şunlardır:

1- Köy halkının milli kültürünü yükseltmek, onları sosyal hayat bakımından asrın şartlarına ve icaplarına göre yetiştirmek, köy kültürünün müsbet kıymetlerini yaymak ve kuvvetlendirmek için gereken tedbirleri almak; Milli bayram günlerinde okulların açılışında mahalli ve milli adetlere göre kutlanan iş günlerinde törenler yapmak ve bunları halk türküleri ve oyunları, marşları ve müzik aletleri esas tutulmak suretile tertip, tanzim ve idare etmek; Köy halkını radyo-dan azami derecede faydalandırmak.

2- Köyün ekonomik hayatını geliştirmek için ziraat sanat ve teknik alanlarında köylülere örnek olabilecek işler yapmak; Okullarda sergiler açmak ve diğer münasip yerlerde panayırılar açılmasına

17. Köy Okulları ve Enstitüleri teşkilâ Kanunu ve müzekereler Maarif Matbaası Ankara şubesi 1943 sayfa 10-11.

yardım etmek, istihsalin arttırılması ve ürünlerin kıymetlendirilmesi ve iş hayatının canlandırılması ile ilgili tedbirlerin alınmasında köylülere gereken yardımlarda bulunmak; Gidip gelinmesi mümkün yerlerdeki pazar, sergi, panayır, fuar, müze gibi ekonomik hayatın gelişmesiyle ilgili kuruluşlarla halkı ve talebeyi ilgilendirmek, onların buraları ziyaret etmelerine kılavuzluk etmek; Ormancılığa ait bilgilerin arttırılmasına alışmak ve ormanların faydalarını ve korunmalarını anlatmak. Kurulu köy ormanlarının bakımı ile korunmasında ve yeniden kurulacakların korunmasında yardım etmek.

3- Köyde ve yakın muhitlerde bulunan tarih eserleriyle memleket güzelliklerini teşkil eden tabii ve teknik kıymeti haiz eser ve anıtların onarılması; neslinin tükenmemesini ve körelmemesi lâzım gelen hayvan ve bitki cinslerinin tesbiti ve korunması ile ilgili işlerde muhtarlarla köylülerle ve ilgili diğer teşekküllerle beraber çalışmak.

4- Köy halkının saadet ve rafahile ilgili bütün işlerde elden gelen her türlü yardımı yapmak, gerekli koruyucu tedbirleri almak ve bu gibi hallerde hükümet teşkilatını ilgilendiren işleri zamanın da ilgililere yazı ile bildirmek veya gidip haber vermek.

5- Devletin ve köy halkının umumi menfaatleri ve mukaddera-tile ilgili Milli Müdafaa, imece, asker ailelerine yardım, orman ve köy yangınlarını söndürmek, ortaklama ziraat ve nakil vasıtaları edinme, her türlü kooperatifleri kurma ve işletme gibi hususlarda köylülerle iş birliği yapmak ve bu işlerin icaplarına göre çalışmak.

6- Muhite ve temin edilecek vasıtalara göre köy gençlerinin yüzücü, kayakçı, güreşçi, binici, atıcı, avcı, bisiklet, motorsiklet, traktör kullanıcı gibi hareketli ve canlı vasıflarla yetiştirilmeleri için gereken her türlü tessebbüslerde bulunmak, mümkün olan tedbirleri almak ve bu hususların gerçekleştirilmeleri için çalışmak.

Ziraat işleri için mümkün olan yerlerde vekâlet ziraat mütehas-sıslarile valilik ziraat müdür ve muallimlerinin mütaleaları alınır.

Bütün bu işlerin yapılması için ilgili köylüler eğitmen ve öğretmenlere yardım etmek ve onlarla iş birliği yapmak vazifesiyle mükelleftirler. Bu mükellefiyetten kaçanlar hakkında takibat yapılır.

- Köy okullarının idare, teftiş ve mürakabeleri

4274 Sayılı Kanuna göre köy okul ve kursları idare, öğretim, eğitim, ziraat, sanat, sağlık korunması, çocuk bakımı ve köy halkını yetiştirme yönünden sırasile aşağıdaki mercilere bağlıdır¹⁸.

- A- Bölge gezici öğretmenlikleriyle gezici Baş öğretmenliklerine.
- B- Bölge ilk öğretim Müfettişliklerine
- C- Bölge köy enstitüsü Müdürlüklerine
- D- Kaza Maarif memurluklarına
- E- Vilâyet maarif müdürlüklerine

Köylerden lüzumu kadarı birleştirilerek bir bölge teşkil edilir ve bu bölgedeki eğitim ve öğretmenlerin vazife ile ilgili her türlü işlerini görmek üzere, her bölgeye köy enstitülerinden mezun ve köylerde başarı göstermiş öğretmenlerden 3238 Sayılı Kanuna göre bir gezici öğretmen veya gezici baş öğretmen tayin edilir.

Gezici öğretmenlik veya gezici baş öğretmenlik bölgelerinden lüzumu kadarı birleştirilerek bir teftiş bölgesi kurulur. Bu bölgeye giren okul eğitimci, öğretmen, gezici öğretmen ve gezici baş öğretmenlerin her türlü işleri bir ilk öğretim müfettişi tarafından teftiş ve mürakabe edilir.

Köy enstitüsü müdürlükleri kendi kesimlerine giren valiliklerin köylerinde çalışan eğitimci, öğretmen, gezici öğretmen, gezici baş öğretmen ve ilk öğretim müfettişlerine her türlü yardımda bulunurlar. Köy okullarının gelişme ve yükselmesiyle ilgili işleri plânlaştırırlar.

Köy enstitüleri idareleri enstitünün kesimine giren bütün köyleri tesbit ve tetkik ederek bu köylerin her biri hakkında gereken bilgileri toplarlar. Köylerin durum ve ihtiyaçlarına göre enstitülerden mezun olacak eğitimci ve öğretmenlerin gönderilecekleri köylerle bu köylerden teşkil edilecek bölgeler hakkındaki tekliflerini maarif müdürlüklerine bildirirler. Bu teklifler Valiliğin mütaleası ile beraber tasdik edilmek üzere Milli Eğitim Bakanlığına gönderilir.

Enstitü idareleri enstitüde çalışan öğretmenler vasıtasıyla bu köylerde, mezunların yapacakları işleri planlaştırarak eğitimci ve öğretmenlere enstitüden mezun olmadan evvel bildirirler.

Kaza maarif memurları, kazalarında bulunan diğer ilk okullar gibi köy okullarını ilgilendiren işleri de görürler. Maarif müdürleri de bu okulları teftiş ve mürakabe ederler.

Ziraat müdürlükleri köy okullarının ziraat işlerini teftiş edebilirler. Sıhhat müfettişleri, müdürleri ve hükümet tabipleri köy okullarının sağlık durumlarını teftiş edebilirler.

Nüfusun % 80 inin köylerde yaşadığı ülkemizde köyleri yakından bilecek, köyde yaşayacak, köyün eksikliklerini bilecek ve köye faydalı olabilecek öğretmene kavuşturmak amacı ile 17 Nisan 1940 tarih ve 3803 sayılı Kanuna göre Köy Enstitüleri açılmıştır. Köyü kültür, san'at, tarım yönlerinden ele alarak kalkındırmak ve öğretmenin devlete yük olmaksızın, geçimin sağlama fikri ile hareket olunarak, üretici ve zanatkâr öğretmen yetiştirmek istemiş ve bu enstitü mezunları ayda 20 lira ile 20 yıl mecburî hizmete tabi tutulmuşlardır. Yeteri kadar öğretmenlik bilgisine sahip olmayan ve kendilerine yeteri kadar ücret verilmeyen gençler, geçimlerini sağlamak için verilen arazilerde çalışmaktan asıl vazifeleri olan öğretmenliği lâiki ile yapamamışlardır¹⁹.

Nitekim Köy Enstitülerini bitiren talebelere bilhassa ilk yıllar için de mezun olanlar, köyelerine döndükleri zaman, bu her dersi hazmedemekten dolayı yetersiz olmalarının acılarını duymuşlar ve hattâ bunu basına dahi intikal ettirmişlerdir.

Programlarının başlıca tenkid konusu, Enstitülerin işle, fikir, zihin faaliyetini ayarlayamamasıdır. İş terbiyesi yönünden el faaliyeti zihni çalışmanın bir tamamlayıcısı iken Enstitülerde bilek çalışmaları birinci plânda yer almış ve bir duvarcı bir marangoz tipi öğretmen yetiştirilmek istenmiştir²⁰. Enstitü öğrencileri bir taraftan bina yapımı, bir taraftan harman kaldırımı, bir taraftan dülgelik, marangozluk çalışmaları, bir taraftan şu, bir taraftan bu gibi vazifelerin meydana getirdiği keşmekeşlik içinde ne bir marangoz, ne bir duvarcı ne bir köyde rehber olabilecek vasıfta rençber, ne bir şu ne bir bu olabilmiş, üstelik bir öğretmen için zarurî olan bilgi ve beceriden de mahrum bırakılmışlardır.

Bu öğretmenlerden bazıları verilen arazinin verimsizliğinden ve geçim darlığından geçimini başka yollardan tamamlamaya çalışmışlar, bazıları ise arazinin verimli olması yüzünden pâra hırsına kapılarak öğretmenlikte fazla faydalı olamamıştır. Bunun üzerine, 10.9.1947 tarih ve 5129 sayılı Kanunla Köy Enstitüsü mezunlarına arazi verilmesi ortadan kalkmış ve ücretleri 100 TL. sına çıkartılmıştır. 29-12-1949 tarih ve 5479 sayılı Kanunla da kadrolu aylığa geçirilmeleri kabul edilmiş ve Köy Enstitülerinin yetiştirmek istediği üretim yaparak, geçimini sağlayan öğretmen yetiştirme fikrinden vazgeçilmiştir. 3803 sayılı Kanunun meydana getirdiği bir mahzur da,

19. Koçer Dr. Hasan Ali, 1967. s. 111-115.

20. Koçer Dr. Hasan Ali, 1967. s. 120-121

öğretmenler arasında ikilik yaratması olmuştur. Enstitülere şehirden ve köyden öğrenci alındığı gibi Köy Enstitülerinden mezun olanlar devamlı köylerde kalıyor; gerek bu yüzden gerek maaş ve başka yönlerden diğer öğretmen okulundan mezun olan şahıslardan ayrı tutuluyorlardı. 4274 Sayılı Kanuna göre aynı okulda görevli olan iki öğretmen aylık ve terfi bakımından farklı oluyor ve böylece iki tip öğretmenlik statüsü ortaya çıkıyordu.

5'ci Milli Eğitim şurası toplanacağı sıralarda öğretmen yetiştiren müesseselerde çalışan tecrübeli idareci ve öğretmenler ile mütehasısların iştirak ettikleri büyük bir komisyonun mütalâa ve kanaatlarından ve hazırladıkları raporlardan faydalanmak suretiyle Köy Enstitüleri ve Öğretmen Okullarının birleştirilmesine dair bir kanun tasarısı hazırlandı. Bu tasarının hazırlanmasında, esas gayeleri öğretmen yetiştirmek olan Köy Enstitülerinin ilköğretmen okullarıyla birleştirilmesi ve ilkokul öğretmenleri arasında yetiştirildikleri müesseselere göre ihdas edilen hak ve vazife ayrılıklarının giderilmesi, ilkokullarda müşterek bir işin vazifelileri olarak çalışan öğretmenler için bir menşe birliğinin meydana getirilmesi, iki müessesenin aynı gayeye yöneltilerek birleştirilmesi göz önünde bulunduruldu²¹ Çünkü o zamana kadar, ilkokullara biri Öğretmen Okulları diğeri Köy Enstitüleri olmak üzere, iki kaynaktan öğretmen yetiştirilmekte idi. Bu iki müessese birbirinden farklı görüş ve anlayışla kurulmuş olduklarından programları ve yönetmelikleri de birbirinden ayrı olduğu gibi, mezunları aynı yerlerde aynı şartlar altında çalışmalarına rağmen tayin, terfi, tecziye, maaş, vazife ve çalışma tarzı ve mecburî hizmet müddeti bakımından ayrı ayrı hükümlere tabi tutulmaları, ilkokul öğretmenleri arasında bir ikilik âmili olmaktaydı²². İkokul öğretmenlerinin sadece birer öğretim teknisyeni olarak değil, aynı zamanda içinde yaşadıkları muhiti iyi taniyan, bu muhitin âdet, ihtiyaç ve isteklerini bilen ve böylece okuldaki vazifesini iyi bir şekilde yapmakla beraber, cemiyet hayatına da faal bir şekilde katılan umumî kültüre, sağlık ve tarım bilgilerine sahip eli işe yatkın ve becerikli kimseler olarak, temel eğitimde vazife alacak öğretmen okullarının süreleri 6 yıl olarak tesbit edildi. 5-14 Şubat 1953 tarihinde toplanan Beşinci Maarif Şûrasında bu program taslağı tadile uğrayarak, son şeklini aldı. 1952-53 ders yılından itibaren Köy Enstitülerinde 6 yıllık programın tatbikine başlandı. İlköğretmen okullarına imtihanla alınan

21. İlköğretim Dergisi, cilt 17, sayı 331, s. 13, 1 Mayıs 1952.

22. İlköğretim Dergisi cilt 10, sayı 345, s. 13. 1 Aralık 1952.

öğrencilerin % 80 i tercihan köy okullarını bitirenler arasından seçilmeye başlandı²³

Özel komisyonlarca hazırlanan Köy Enstitüleri ve Öğretmen Okulları program taslağının daha iyi denenebilmesi için Bakanlık, Köy Enstitüleri ile Öğretmen Okullarında çalışan bütün meslek dersleri öğretmenini, yetkili profesör ve öğretmenler tarafından idare edilen seminer çalışmalarına davet etti. Bu seminerlerden birincisi Gazi Eğitim Enstitüsünde açıldı. Bu seminere Hasanoğlu, Düziçi, Aksu, Ortaklar, Savaştepe, Kızılcıllu, Dicle, Çifteler, Pulur, Gönen Gökçöy, Arifiye, İvriz, Kepirtepe, Pazarören, Akçadağ, Akpınar, Yıldızeli, Beşikdüzü Köy Enstitüleri müdür, eğitim başı ve meslek dersleri öğretmenleri katıldı²⁴.

Köy Enstitüleri ile İlköğretmen okullarını birleştiren 6243 sayılı kanun 27-1-1954 tarihinde çıktı²⁵. Kanunun birinci maddesine göre, Köy Enstitüleri ile İlköğretmen Okulları, İlköğretmen Okulları adı altında birleştirildi.

HALK DERSANELERİ

Köylerde açılan halk dersaneleri; bu dersaneler çoğunlukla cahil kalan halkı eğitmek için açılmıştır.

Gezici Köy Kadın Kursları

Bu kursun amacı, köy kadınlarına el mehareti kazandırmak suretiyle onlara sosyal konuları öğretmek ve eğitmekle bunun yanında okuma-yazma öğreterek cehaleti ortadan kaldırıp, köyleri kaldırmak amacını güder.

Gezici Köy Erkek Kursları

Demircilik, Marangozluk, Duvarcılık, Dülgerlik gibi kurslardır. Bu kursların amacı köylünün evinde iş sahasında kullandığı araç ve gereçleri uzağa gitmeden yapmak, gerektiğinde onarmak ve köylüye bazı temel bilgiler vermek sonra sağlıklı ucuz ve dayanıklı inşaat "Yapı" tekniğini köye sokmak ve köyü kaldırmaktır.

Sonra şehre inmek zaruretinde bulunan köylü vatandaşa, şehirde biraz daha kalifiye iş yapabilmesi için, bazı beceriler kazandırmak ve

23. İlköğretim Dergisi cilt 18, sayı 445, aahife 13. 1 Aralık 1952

24. İlköğretim Dergisi Cilt 18, sayı 347. Sayfa 13, 1 Aralık 1952

25. Millî Eğitim ile ilgili Kanunlar 11 Ankara 1960 s. 58-80

sanat eğitimi yanında ayrıca köylüye temel eğitim konuları olan okuma yazmayı, yurttaşlık bilgisini basit aritmetik bilgisi ve sosyal bildikleri, aile yönetimi ve toplum kalkınması bilgilerini de öğretmek; az da olsa köylüyü köy hayatından kurtarmak dolayısıyla köyleri kalkındırmak amacı ile bu kurslar açılır ve senenin 8 ayı devam eder²⁶.

Köy Ekonomistleri: Bunun amacı, Türk köylü ve çiftçi ailesinin yaşayışını düzenleme ve hayat seviyesini yükseltmek için çiftçi kadınına bilgi ve hünerlerini geliştirmek ve olumlu yönde değiştirmek için, eğitici yollardan yardım etmek, köy halkını kalkındırmaktır.

Bu ev ekonomistleri Tarım Bakanlığına bağlıdır; bunların il ve ilçelerdeki bağlı bulunduğu yerler, Tarım Müdürlüğü ve Tarım Teknisliğidir.

Çalışma şekilleri, doğrudan doğruya köydedir. Her ev ekonomisti incelemek için 3-5 tatbikat köyü alır. Bu tatbikat köylerine en az haftada 1 gün gitmektedir. Köyde kalma müddeti çalışmasına göre değişir, Yani bazan bir gün bazan da bir kaç gün köyde kalır. Bir ev ekonomisti köye gittiğinde evin köylünü ihtiyaç ve problemlerini tespit eder, köy halkının da iştiraki ile köyde uygulayacağı bir program yapar ve ona göre çalışır²⁷.

Teknik Bölge Okulları

Teknik Bahçivancılık Okulu

Bunlardan maksat, köylüler kendileri bahçivancılık ve bahçivancılıktan elde edilen sebze ve meyvalardan nasıl istifade edileceğini köylüye öğretmek içindir.

Teknik Bölge Okulları ise, köylüye sanatı öğretmek ve köylünün geçim kaynağı olan aletlerin kırıldığı ve bozulduğu zamanlarda uzağa gitmeden zaman kazanarak kendisinin yapmasını öğretir.

Din eğitiminin köy kalkınmasına etkisi: Halkımızın çoğu cahildir, okur-yazar ve Kültür bakımından gelişmemiştir. İkel toplumlarda, yani geri kalmış toplumlarda her şey din ile izah edilir. Bu sosyolojik bir gerçektir. Mer'a, toprağın verimsizliği, verimliliği, ailenin çocuğunun olmayışı, sel felaketleri, verimin yıldan yıl a değişmesi, zelzelenin olması v.s. din ile izah edilir. Hattâ sağlık konuları da din ile ilgili görülür. Bu bilgi yetersizliğinden dolayı köylünün kalkınması için Milli Eğitim, Tarım

26. Din Eğitimi ve öğretimi M.E.B.

27. İnan, Rauf: Köy Eğitiminin amaçları

Bakanlığı hızla çalışmakta ve Diyanet İşleri Teşkilatı personeli bunlarla birlikte köye gitmektedir. Bütün bu faaliyetlerin başarılı olabilmesi için, köylüyü buna inandırmak gerekir. Burada köy ve din eğitimi kendiliğinden ortaya çıkar, köylü köye gelen bütün münevver kişileri dinler evet der ama yine de karar için imamda dinler. Din eğitimi bu noktada kendisini görevli saymalı. Köye yönelen davranışlarla işbirliği yapmak için çalışmalı. Bu konuları müsbet yönden aydınlatmak amacını gütmelidir ve öğretmenle iş birliği yapılmalıdır.

Köy eğitiminin amaçları köylüyü ekonomik, sosyal, kültürel ve mahalli kültür değerleri yönünden geliştirmek için sosyal, hayatı ve toplum olarak köylüye çeşitli konulardan yardımcı olmak, kültür yönünden köylüyü aydınlatmak, gelenek ve göreneklerinden gelişmeye zararlı olanlarını ortadan kaldırmak ve köylüyü münevver bir hale getirerek cehaletten kurtarmak gerekir

Anayasamızın 21. maddesine göre «herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Eğitim ve öğretim, devletin gözetimi ve denetimi altında serbesttir.

Özel okulların bağlı olduğu esaslar devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir.

Çağdaş bilim ve eğitim esaslarına aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.”

50. madesinde:” Halkın eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını sağlama devletin başta gelen ödevlerindedir. İlk öğrenim kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburidir ve devlet Okullarında parasızdır.

Devlet, Maddî imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin, en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlama amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar.

Devlet, durumları sebebi ile özel eğitime ihtiyacı olanlar için topluma yararlı olacak tedbirleri alır. Devlet, tarih ve kültür değeri olan eser ve anıtların korunmasını sağlar²⁸.”

Cumhuriyetten bu yana köy kalkınmasında alınan eğitimle ilgili tedbirler, köy kalkınmasında istendiği kadar faydalı olamamıştır. Fakat zaman zaman yukarıda belirttiğimiz gibi, köy kalkınmasında eğitimle ilgili çeşitli tedbirler alınmıştır.

28. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Eğitime ait Kanunlar Madde 21-50 yıl 1964 Ankara

Günümüzde ise, köy kalkınmasında bütün hazırlıklar hükümetle birleşerek el ele verip birlik olarak çalışılır ve çaba gösterilirse, o zaman daha verimli bir köy kalkınması olabilir. Bunun yanında ekonomik yönden kalkınmayan bir toplum eğitim yönündende kalkınmaz. Kezâ, Eğitim yönünden kalkınmayan bir toplum, ekonomik yöndende kalkınmaz.

Köy kalkınması ve köyün modernleşmesi ile ilgili olarak Devlet Plânlama Teşkilâtının yaptığı, “Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması” adlı kitabı incelediğimiz zaman, modernleşme ile eğitim arasındaki ilişkilerde ilginç sonuçlar dikkatimizi çeker.

“Köylü gözüyle köy sorunları ve duyulan ihtiyaçlar” başlığı altında “Bugün köylümüzün karşı karşıya bulunduğu en önemli mesele dert ve güçlük nedir”²⁹ sorusunu köylüler su, yol, elektirik, topraksızlık ve okul olarak sıralamışlardır. Kezâ; “Köyümüzün bugünkü durumlarından daha ileri gitmesi ve kalkınması için köylünün elbirliği ile yapacağı en önemli şey nedir?”³⁰.

Sorusunun cevapları da aynı şekilde sıralanmıştır. Aynı soruya köy öğretmenlerinin verdiği cevapta yol, su ,modern tarım metodları, okuma-yazma öğrenimi olarak sıralanır³¹.

“Eskiye göre evimizin varlık durumu şimdi daha mı iyi daha mı fena, yoksa bir fark yok mu? “sorusuna verilen cevaplarda varlık durumlarının eskiye göre daha iyi olduğunu söyleyenler, okur yazarlar arasında daha yüksektir³².

«Köyün sosyal ve kültürel hayatında önemli bir mevkii işgal eden öğretmen, yalnız vazifesi icabı köy çocuklarını eğitmekle kalmayan fakat aynı zamanda köyün sosyal, iktisadî ve diğer problemlerinin halinde yardımcı olan, köylünün akıl danıştığı ve yaptığı vazifeye hürmet duyduğu bir şahıs olarak belirlenebilir.

Bu hususun tam bir şekilde ortaya konması, mevcut verilerle mümkün olmamaktadır. Zira liderlikle ilgili sorularda meselâ köyde en tesirli şahıs veya dünyada olup bitenleri en çok bilen şahısla ilgili sorularda her cevaplandırıcı sade bir kişiyi belirtmiştir. Öğretmenin gerek asli görevi

29. Türk Köyünde modernleşme Eğilimleri araştırmaları rapor I Başbakanlık E Devlet Plânlama Teşkilâtı Yayın No: DPT 860 SPD 198 Başbakanlık Basımevi Ankara

1970

s. 19

30. İbid

s. 20

31. İbid

s. 24

32. İbid

s. 84

icabı gerekse genellikle genç yaşlarda olması sebebiyle bu gibi konular- en başta gelmesi zaten beklenemez. Bununla beraber verilen cevaplarda öğretmenin de belirtilmiş olması ilgi çekicidir. Öğretmen Anketi sonuç- larına göre köy işlerinin elbirliği ile yapılmasında köylüyü harekete ge- tiren şahıs olarak, muhtardan sonra % 16,0 oranında öğretmen gel- mektedir. Ayrıca öğretmenlerin % 49,4 ü kendi fikirlerinin köylü tara- fından kabul edildiğini belirtmişlerdir.

Köylülerle yapılan mülâkatlarda, köyümüze yenilik getiren şahıs- lar var mıdır şeklindeki soruya «Evet» diyenlerin % 14,1 i bu şahısın öğretmen olduğunu belirtmişlerdir.

Köye Yenilik Getirenler

Yenilikler	Cevaplandırıcı sayısı	(%)
Muhtar	170	27.3
İmam	7	1.1
Öğretmen	88	14.1
Bekçi	0	0.0
Ağa	21	3.4
İhtiyar heyeti	7	1.1
Ziraatçı	21	3.4
Başka	308	49.6
TOPLAM	622	100.0

Resmi vazifesinin yanında, köyün diğer sosyal meseleleri ile mesalâ köye yenilikler getirme ve köyü müşterek işler için harekete geçirme konusunda öğretmenin köylüler arasında bir mevki olduğu aşikârdır. Nitekim öğretmenin köye getirdiği yenilikler konusunda, Temel Mülâ- kat Anketinde, köye yenilik getirenlerin ne çeşit bir yenilik getirdiklerine dair sorunun karşılaştırılması ile görülmüştür ki, öğretmen diyen köylüle- rin % 21.6 sı öğretmenin köye yeni tesisler kurduğunu % 14.8 i de yeni tarım metodları getirdiğini söylemektedirler³³.

222 Sayılı kanun ilköğretimin amaçlarını şöyle sıralamıştır.

« 1. KİŞİSEL BAKIMDAN:

İlkokul, çocuğa, karşılaşması gereken beden ruh ve toplumla ilgili bir takım ihtiyaçları geliştirecek çeşitli istidat ve kabiliyetleri bulunan

değerli varlık olduğunu kavratmayı; onu, kişilik ve ahlâki karakter sahibi iyi bir yurttaş olarak yetiştirmeyi; amaç bilir.

2. İNSANLIK İLİŞKİLERİ BAKIMINDAN:

İlkokul, çocuğa aile içinde ve toplumun diğer üyeleri ile olumlu bağlar kurabildiği ölçüde mutlu bir kişilik geliştirebileceğini, çevresindeki insanlarla iyi işbirliği yapabildiği ölçüde başarıya ulaşabileceğini duyurmayı ve benitsetmeyi amaç bilir.

3. TOPLUM HAYATI BAKIMINDAN:

İlkokul, çocuğa, Türkiye Cumhuriyetinin insan haklarına dayanan millî ve demokratik, laik ve sosyal bir devlet olduğunu, Türkiye Devletinin ülkesi ve miliyetiyle bölünmez bir bütün teşkil ettiğini ve dünya milletleri ailesinin şerefli ve yapıcı bir üyesi olduğunu kavratmayı amaç bilir.

4. EKONOMİK HAYAT BAKIMINDAN:

İlkokul, çocuğun, yurdun kalkınmasında, insan gücünün en değerli bir zenginlik kaynağı olduğunu ve bu kaynağı iyi şekilde geliştirmenin en verimli yatırım olacağını kavratmayı amaç edinmiştir³⁴.

Bu amaçlar içinden köy eğitiminde en çok ağırlık verilmesi gereken kısım eğitimin ekonomik amaçlarıdır. Köylülere sorulan en çok ihtiyaç duyduğumuz, en önemli mesele en az nedir? suallerinde okula 3. 4. sıralarda yer vermelerinin sebebi köydeki öğretimin köy ekonomisine katkıda bulunacak şekilde düzenlenmemiş olmasıdır.

Köyde ilk öğretimin iki ana fonksiyonu vardır: Birincisi öğrenime devam edecek köy çocuklarını, ilkokuldan sonra gelen öğretim kademesine hazırlamak, ikincisi de köyde kalacakları, köye eğitim hizmeti götürülürken, programlarda bu iki ana fonksiyon arasında bir denge kurulması gereklidir.

Köy çocuklarının, sağlam bir kişilik geliştirme ve iyi bir vatandaş olma yanında, bulunduğu toplum içinde bilinçli bir üretken, içinde yaşadığı köyün hayat seviyesinin yükseltilmesinde katkıda bulunabilecek bilgili ve ileri görüşlü bir kişi yetiştirilmesi zorunluluğundadır. Bu durum karşısında köye götürülen eğitim hizmetlerini gerek muhteva ve gerekse metod bakımından farklı bir açıdan görmek yerinde olur. Çün-

34. 222 sayılı İlköğretim Kanunu Gerekçesi

kü köy topluluğu birçok yönlerden şehir toplumundan farklı bir özellik taşımaktadır. Köylünün âlâka ve ihtiyaçları şehirlerdeki insanlardan farklıdır. Bu durumda, halkın ihtiyaç ve âlâkalarını hareket noktası almayan ve eğitimi, bu ihtiyaçlara uygun bir hale getirmiyen bir eğitim programının etkili bir oprogram olup olmayacağı tartışma konusu olabilir³⁵.

Köye götürülecek eğitim köylülerin ve çiftçilerin ilgi ve gereksinmelerine önem verilmeden programlanırsa, bu eğitim teorik hatta iskolaistik olur. Kanımızca bu eğitim yalnız çocukluk yıllarını kapsıyan ilk öğretim seviyesinde bırakılmamalı aksine yetişkinlerin köydeki üretim faaliyetlerini artıracak yetişkinler eğitimine daha çok ağırlık verilmelidir. Modern hayatın şartları koşulları sür'atle değişmekte köy çocuğunun ilk öğretim yaşında okulda öğrendiği bilgilerden okuma yazma ile ilgili olanların dışında kalan onun üretim faaliyetlerine önemli bir yardım sağlayamamakta bu nedenle okul çok zaman yetişkin köylüden geride kalmaktadır. Nitekim Devlet planlamanın yaptığı araştırmada şöyle denilmektedir: »Köylülerin iş hayatlarında yararlanabilecekleri bazı hünerleri öğrenmeleri bakımından asker ocağı önemli görülmektedir. Erkek köylülerle yapılan mülâkatlarla askerlik kıymetinin sana faydası oldumu? sorusu sorulmuş"³⁶. Asker ocağında öğrenilen hünerlerin sivil hayata aktarılması bakımından ve askerlik kıymetinde yetişkinler eğitim yönünden büyük ölçüde yararlandıkları anlaşılmıştır.

Köylere götürülen eğitim hizmetleri gerek muhteva ve gerekse kalite bakımından, ne kadar üstün olursa olsun köylü öğretmen ve köylü okul ilişkileri, götürülen hizmetin başarısını olumlu veya olumsuz yönde etkiliyen önemli faktörlerdendir. Bir köyün öğretmeninin ve dolayısıyla köy okulunun köyde beklenen fonksiyonlarını yürütüebilmesi için köylü ile olan ilişkilerinin iyi olması gerekir. Köyde çalışan bir öğretmenin görevi yalnız okula devam eden mecburi öğrenim çağındaki çocukların öğrenimiyle sınırlanmış değildir. Dolayısıyla okulun da sadece öğrenim çağı çocuklarını kapsıyan bir eğitim kurumu olmaması gerekir. O halde öğretmen köyde vazife gören aydın bir kişi olarak, bütün köy halkının aydınlığa kavuşmasına ve sosyal ve ekonomik yönden gelişmesine hizmet eden lider bir kimsedir. Bunun içindir ki öğretmenin ve okulun, köylü tarafından nasıl görüldüğü, köye götürülen eğitim hizmetleri bakımından, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur³⁷.

35. Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri s. 154
 36. İbid s. 168
 37. " s. 169

Öğretmen halkla iyi ilişkileri kurabilmiş, kendisini ve öğretmenlik fonksiyonunu kabul ettirmişse büyük bir ihtimalle köydeki öğretmenlik görevinde başarılı olma yoluna girmiş demektir. Bunun aksi varitse, yani öğretmen kendisini ve fonksiyonunu halka benimsetememiş ve halkla iyi ilişkiler kuramamışsa böyle bir öğretmenin köyün sosyal ve ekonomik bakımından kalkınmasına etkili olabilen aydın bir lider olarak başarılı olması ihtimali oldukça güçtür³⁸.

Köylülere göre, dünyada olup bitenleri en çok bilenler sırayla; Köyün yaşlılarından biri (% 21,8); Muhtar (% 16,5); köyden başka biri (14,1); Öğretmen (% 9,1) ve diğerleri Köy halkına göre dünyada olup bitenleri en çok bilen kişiler listesinde öğretmen dördüncü sırayı işgal etmektedir³⁹. Çünkü öğretmen, görevi icabı devamlı olarak köyde ikamet eden tek aydın kişidir. Ancak, yukarıda değinilen sorulara verilen cevaplar dolaylı da olsa, köylü öğretmen ilişkilerinin umulan seviyede ve derecede olmadığını bir göstergesi sayılabilir. Köylü, genellikle, öğretmeni kendine her müşkülünde yardımcı olabilecek aydın bir rehber ve lider kişi olarak kabullenememiştir sonucuna varmak mümkündür. Çünkü köylülerin sadece (% 9,1) i dünyada olup bitenleri en çok bilen kişinin öğretmen olduğunu, köyünde sık sık yenilik getiren kimse var diyenlerin (% 12,5) i bu kimsenin öğretmen olduğunu, (% 30,9) u herhangi bir işi için öğretmene başvurduğunu ve (% 0,3)ü de bir müşkülünde olduğunda ilk önce öğretmene başvuracağını beyan etmişlerdir⁴⁰.

Gerek öğretmenlere doğrudan doğruya sorulan sorulara verilen cevaplardan gerekse, mülâkata tabi tutulan köy ülere sorulan dolaylı sorulara alınan cevaplardan köylü öğretmen kaynaşmasının arzu edilen bir seviyede olmadığını, başka bir deyimle, öğretmenin kendisini köylülere tam anlamıyla kabul ettiremediğini, köylülerin de öğretmeni her yönden kendilerine yardımcı olabilecek aydın ve lider bir kişi olarak kabullenmediklerini ortaya koymaktadır⁴¹.

Köylü'nün eğitime bağladıkları değerlerin yüksek olmasına rağmen okula karşı tutumunun çoğunlukla olumlu yönde olduğunu söylemek mümkün değildir. Halkın çocuklarının okula devamına karşı ilgilerinin zayıflığı, okul ihtiyaçlarının karşılanmasına katılma oranının düşüklüğü, çocuklarının okuldaki durumları ile gereği gibi ilgilenmeme-

38. Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırmalı Rapor I s. 171

39. Ibid s. 172

40. Ibid s. 173

41. Ibid s. 174

leri köylünün okula karşı tutumunun çoğunlukla beklenen seviyede olmadığını açık delilleri sayılabilir.

Okulun sosyal bir kurum olarak köy toplumundaki yeri henüz belirgin değildir. Öğretmenin köy toplumundaki yeri de beklenilenden farklı görünmektedir. Köy halkı öğretmeni genellikle bilgili ve aydın bir rehber olarak kabullenmemiş görünmektedir⁴².

Köylünün eğitime bağladıkları değerler yüksek olduğu halde, okul sosyal bir kurum olarak beklenen fonksiyonlarını gereği gibi yürütememektedir.

Okulun durumuna paralel olarak ,öğretmenin de köylüler tarafından bilgili, aydın ve çeşitli problemlerinin çözümünde yol gösteren bir toplum kalkınması lideri olarak kabul edildiğini gösteren emareler kuvvetli değildir⁴³.

«Türkiye nüfusunun büyük bir kısmını teşkil eden kırsal nüfus ve tarım sektörü, ülkenin gıda maddeleri, ihraç malları (Döviz ihtiyacı), sanayi ham maddeleri üretiminin kaynağı ve sanayi mamullerinin git-tikçe artan bir iç pazarı olarak yurt ekonomisinde önemli bir yere sahip bulunmaktadır.

Köylünün daha iyi bir hayat seviyesine ulaşması, milli ekonomiye daha büyük katkıda bulunması ve köyün kısa sürede kalkınması için, mevcut imkân ve kaynakların en iyi şekilde kullanılması, âtıl kaynakların faaliyete geçirilmesi ve yeni imkân ve kaynakların araştırılması gerekmektedir.

Bir taraftan üretimi arttıracak teknolojilerin geliştirilmesi, toprak ve iklim şartlarına göre modern tarımın yapılabilmesi sürekli araştırmaları gerektirirken diğer yandan kalkınmanın amacı ve esas faktörlerinden biri olan beşeri unsurun, insan hak ve mutluluğunu zedelemekten, kalkınmaya yönelmiş etkin bir güç haline gelmesiyle köylerin kısa sürede iktisaden gelişmesi ve modernleşmesi için gerekli yolların incelenmesi önem taşımaktadır.

Köyün kalkınması ve sağlanan hizmetlerden gerekli şekilde faydalanması ekonomik faktörler kadar beşeri unsura da bağlı bulunmaktadır. İnsan unsuruna gereken önemin verilmediği hallerde, kalkınma çabalarının uygulamada güçlüklerle karşılaşması, yüzeyde kalması teya

42. Ibid

s. 176

43. Ibid

s. 176

köylüyü her şeyi devletten bekler bir durumun içine itmesi de söz konusudur.

Son yarım asır içinde hızla gelişen ülkemizde, değişmeler daha çok şehirlerde meydana gelmiş ve nispeten dış aleme kapalı olan ve kendine has sosyal özelliklere sahip bulunan kırsal topluluklarda bu sosyal ve ekonomik değişmeler sınırlı kalmıştır.

Modernleşme ve sosyal değişmelerin köyde ve şehirdeki oluşumu birbirinden farklıdır. Şehirlerde güdümlü veya zorunlu değişmelerin müesseseleşmiş yapı içerisinde daha kolaylıkla meydana getirilebilmesine karşılık, köydeki sosyal ve ekonomik değişme yönünden köyün sosyal yapısı, değerler sistemi, köylünün vaziyet ve karar alışlarıyla yakından ilişkilidir. Bu husus, sanayileşmiş ülkelerin köylerinde de söz konusu olmakla beraber, iktisaden gelişmekte olan ülkeler için özellikle büyük bir önem taşımakta ve bu sosyal gerçeklerin ortaya konmasını gerekli kılmaktadır.

Sanayileşmekte olan ülkelerde genellikle aydınların köy ve köylü sorunlarına karşı tipik vaziyet alış şemasından söz edilebilir. Bu ülkelerde yukardaki sebeplerle köy-şehir farklılığı belirli bir şekilde ortaya çıkmıştır. Böyle bir ortam içinde modern sektörü teşkil eden aydınların köyle ilgili vaziyet alışları genellikle iki şekilde yansımaktadır. Bunların birisi köye romantik bir yaklaşım olup, ikincisi ise köylüyü cahil ve geri olarak töhmetleyen ve sihirli deyneklerle değiştirmek isteyen tutumdur»⁴⁴

Şüphesiz ki bunların her ikisinde gerçeklerden uzak kalmaktadır. Köyü kalkındırmanın yolu, bilinçli, gerçekleri dikkate alan ve en iyi alternatifleri seçebilir objektif bir yaklaşım olacaktır.

Bu yaklaşımın içinde köy eğitim ve öğretimine mutlaka geniş yer vermek gerekir.

Türkiyede köy eğitimi üzerinde durulmasına İmparatorluğun son zamanlarında başlamış, Cumhuriyet bu ilkeye köylüyü modernleştirme ilkesini de ekliyerek, daha çok önem vermiştir. Böylece Türkiye'de köy eğitimi çizgisi Türk köylüsünü modernleştirme eğitimi çizgisine dönüştürmüştür.

Bunun için önce halk evleri, ardından Köy Enstitüleri hayli emek sarfetmişler ancak bu emeklerden istenilen derecede olumlu sonuç alınmamıştır.

44. Ibid

Çünkü bunlar çalışmalarının ağırlık merkezi olarak modernleşmenin teknolojik ve kültürel diye isimlendirebileceğimiz iki yönünden ikincisi olan kültürel modernleşmeyi seçmişler, teknolojik modernleşmeye aynı ağırlığı vermemişler veya verememişlerdir. Halbuki modernleşmenin ikinci yönü olan kültürel modernleşme ile birinci yönü olan teknolojik modernleşme arasında bir tercih yapmak gerekirse önce birincisine ağırlık vermek gerekirdi. Aslında her ikisi de birbirine aynı derecede etkilemekle beraber, daha ziyade kültürel modernleşme, teknolojik modernleşmenin bir sonucu olarak gelişmektedir.

Her ne kadar Köy Enstitülerinin espirisinde teknolojik gelişme görüşü varsa da, bu gün birer uzmanlık alanı haline gelen teknik dallarında, asıl mesleği öğretmenlik olan bir kişinin yeteri derecede öğrenip-kavrayarak modern teknolojinin icaplarına göre halka rehber olmasına, başka mahsurları bir tarafa bırakılsa bile, zaman bakımından imkân yoktur.

Bu sebeple, bu espiri ile yetişmiş öğretmenler, halkla olan ilişkilerin teknolojik gelişmede yardımcı olmak yerine, sosyal değişmede etkili olmak çizgisine kaydırmışlardır. Bununla eğitsel yönden bazı mahsurları ortaya çıkmış bulunmakta ve toplumdan tepkiler görmüştür. Bundan sonra köyü modernleştirecek örgütler arasında iş bölümü devri başlamıştır. Teknolojik yönden modernleşmeye yardımcı olarak “Gezici Köy Kadın Kursları” “Gezici Köy Erkek Kursları” “Köy Ekonomistleri” “Ev Ekonomistleri” “Teknik Bölge Okulları” gibi kuruluşlar dönemi başlamış kültürel yönden kalkınmada da köy öğretmeni- nin çalışmalarına yardımcı olması için köydeki din adamının dan faydalanma yoluna gidilmiştir. Ancak bu amacın gerçekleşmesi için bir iş bölümünü, bir taraftan daha etkili kılacak tedbirlerin alınmasına bir taraftan da bunlar arasında bir koordinasyon kurulmasına ihtiyaç vardır.

Teknolojik gelişmeyi daha etkin hale getirecek kuruluşların potansiyelini arttırmaya ve bu kuruluşlarda görev alacak personelin eğitiminden uygulamada daha verimli sonuçlar almaya götüren daha iyi teçhizatlandırmaya kadar, sistemin bütünlüğünü kapsayan tedbirler alınmalı, ve bunları kültürel yönden geliştirmek için de öğretmen ve din adamını bu amaca göre yetiştirecek program gelişmeleri yapılmalıdır. Bir örnek verecek olursak, bugün köy öğretmenin köydeki din adamının bilgilerine ters düşecek davranışları da bulunmaması için öğretmen okulları programlarına din dersleri konmuş fakat din adamlarını yetiştiren okullara köy öğretmenin davranışlarına ters düşen bir

davranışa girmesini önleyecek program çalışmaları yapılmamıştır. Bu bakımdan, Köyü modernleştirecek bir köy eğitim ve öğretimini gerçekleştirebilmek için köy eğitim ve öğretiminde katkısı bulunacak köye gidecek personeli eğiten eğitim kurumlarının her birinin programları bu yönden yeniden ele alınıp gerekli program gelişmeleri yapılmalıdır.

BİBLİYOGRAFYA

1. **Ağaoğlu Halit:** *Köy Enstitüleri Yolunda* İst. 1949 Ahmet Saki Basımevi 112 sayfa
2. **Akademir Mehmet Ali:** *Köy Bir Eğitim Topluluğu Bakımından:* 1939 Dietzden çeviri.
3. **Algün M. Hilmi:** *Maarif Hakkında Dilekler ve Milletın Kalkınma Sebepleri.* 1940 Şirket-i Müretteviye Matbaası 29 s.
4. **Bahadınlı, Yusuf Ziya:** *Türkiyede Eğitim Sorunu ve Sosyalizm* Ankara 1968. Hur yayın 228 s.
5. **Cevat Mahmut:** *Maarif-i Umumiye Teşkilat Tarihçesi* I. Cilt. İstanbul 1338. Matbaa-i Amire 524. s. 8.
6. **Cumhurbaşkanları:** *Başbakanlar, Milli Eğitim Bakanlarının Milli Eğitimle ilgili Soylev ve Demeçleri* 3. cilt Ankara 1956 Milli Eğitim Basımevi
7. Dustur ciltleri.
8. **Edis, A. Bedri:** *İlk Tedrisat Düsturu* İstanbul 1933-34 Vakıf Basımevi 499. s.
9. **Erdentuğ Nermin:** "Ankara ili köylerinde Sosyal Hizmetler ve Sosyal Antropoloji bakımından Bir Araştırma" Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü. Pub. No: 45 Ankara 1966.
10. **Erdentuğ Nermin,** "Türkiye Geleneksel Toplumlarında Kültür Değişmeleri" Antropoloji, Sayı 4, s. 71. Ankara 1969
11. **Erenel, Latif Faik:** *İlk okul öğretmenlerine ders ve plan örneği* İstanbul 1937. Ahmet Halit Kitabevi.
12. **Erdentuğ Nermin:** "Hal Köyünün Etnolojik Tetkiki" Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1956.
13. **Erdentuğ Nermin:** "Sun Köyünün Etnolojik Tetkiki" Ayyıldız Matb. Ank. 1949.

14. **Ergin Harun:** *Köy Enstitüleri Kanunu:* İstanbul 1947 Sebat Basımevi 104 Sahife.
15. **Galip Dr. Reşit:** *Köy Muallimleri ile Sağlık Konuşmaları.* 1933 Devlet Matbaası 124 sahife.
16. **Gedikoğlu, Şevket:** *Niçin Eğitim Kurşları ve Eğitim Enstitüleri* Ankara 1949. ideal Mat. 212. s.
17. **Geray Cevat:** *"Toplum Kalkınması Deneme Çalışmaları. Bünyan Örneği* S.B.F. Yayını No: 228-210. Ankara 1967 Sevinç Matb. LXVIII + 320+8. s.
18. **Güney Fuat:** *Köy Kalkınmasının Ana Yolları.* Ak-Un Basımevi 1945 327. s.
19. **Güngör Kemal:** *"Cenubi Anadolu Yürüklerinin Etnoantropolojik Tetkiki"* D.T.C. Fak. Ankara 1941.
20. **Güven İsmet:** *"Orman Korunmasında Örnek Bir Köy. Değirmenlik"* Köy ve Eğitim Dergisi Ocak 1960 Ankara.
21. *İlk Mektep Muallimlerine ve Muallim Muavinlerine ait 842fNo: 20 Mayıs 1926 Tarihli Kanun ve İzâhnamesi:* 1926 Ankara 8 Sayıfe İktisat Matbaası.
22. *İlköğretim Mecmuası Koleksiyonu:* Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 15 günde bir çıkarılır dergi 1-498 sayılar.
23. *İlk Öğretmen Okulları Programı:* 1938 İstanbul Devlet Basımevi 116 s.
24. **İnan Rauf:** *"Köylerde boş Zamanları Değerlendirme-Köyümüzün Kaderi."* Halk Sağlığı Eğitim Komitesi Boş zamanları değerlendirme semineri İstanbul 1964.
25. **İnan Rauf:** *Anayasalar ve Eğitim.* Ankara Ayyıldız matb. 40. s. 8.
26. *İsmet İnönü'nün Maarife Ait Direktifleri* Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi İstanbul.
27. **Koçak, Zarife:** *Köyün Yalnız Adamı Öğretmen* y.y.d.t. 1966. 4.s. 4.
28. **Koçer, Hasan Ali:** *Türkiyede Öğretmen Yetiştirme Problemi* (1948-1967) Ankara 1967. Yazıcıoğlu matbaası VIII + 192 + 32. sayfa. 8.
29. **Koçer, Hasan Ali:** *Türkiyede Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi.* Milli Eğitim Basımevi 1970 İstanbul 272. s. 8.

30. *Köy ve Bölge Meslek Okulları Öğretim Taslağı*: Ankara 1946 Milli Eğitim Basımevi VIII + I + 58 sahife.
31. *Köy Çocuklarının Terbiyesi İçin Maarif İdaresinin Düşünceleri ve Köy Kültür Kışlaları*: 1935 Kastamonu Vilâyet Matbaası 8 S. Kasatamonu Kültür Direktörlüğü
32. *Köy Eğitimine ait Kanunlar ve bu Kanunlarla İlgili Genelgeler*: Milli Eğitim Bakanlığı İlk Öğretim Genel Müdürlüğü 1949. Ankara Milli Eğitim Basımevi 123. Sah. 8.
33. *Köy Öğitmenleri İçin Birinci Yıl Öğretim Kılavuzu*: 3 kitap 1937 İstanbul Devlet Basımevi 109 s.
34. *Köy Öğitmenleri İçin İkinci Yıl Öğretim Kılavuzu*: 124 s. İstanbul 1938 Devlet Mat.
35. *Köy Öğitmenleri İçin Üçüncü Yıl Öğretim Kılavuzu*: 1941 İstanbul Maarif Basımevi.
36. *Köy Öğitmeni Yetiştirme Kursları Müfredat Programı Taslağı*: İstanbul 1938 Devlet Basımevi.
37. *Köy Enstitüleri II*: Ankara 1944 Maarif Basımevi 244 s. 8.
38. *Köy Enstitüleri Yönetmeliği*: Köy Enstitüleri Öğretim Programı 1943. Genelge No: 1327 Köy Enstitüleri mezunu öğretmenlerin çalışacağı Okulların ders dağıtım cetveli Ankara 1951.
39. *Köy Kursları Yönetmeliği*: Ankara 1958 Maarif Vekâleti 23 S.
40. *Köy Muallim Mektebi Müfredat Programı*: İstanbul 1927 Milli Matbaa 38. s.
41. *Köy Enstitüleri Mezunlarının Dilekleri*: Adana (Türk Doğru Basımevi). 8 s.
42. *Köy Enstitüleri ve Köy Öğretmeni I*: Anket Cevapları, Ankara 1949 Akın Basımevi 16. s.
43. *Köy Enstitüleri Öğretim Programı*: Ankara 1943 Maarif Basımevi 191. s.
44. *Köy Enstitüleri Öğretim Programı*: Ankara 1947 Milli Eğitim Basımevi S. 227-2.
45. *Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu İzahnamesi*: Milli Eğitim Bakanlığı 1943 Ankara.
46. *Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilât Kanunu*: (Maarif İşleri ile ilgili Kanunlar) s. 341.

47. *Köy Sağlık Memuru, Köy Ebesi:* (4459 sayılı Kanun).
48. *Köy Muallimleri ile Sihhi Musahabe:* İstanbul 1928 Devlet Matbaası 163 s.
50. **Levent Agah Sırrı:** *Maarif mi? Milli Terbiye Mi?* İstanbul 1940 Burhanettin Matbaası 106 s.
51. *Maarif Nezareti Salnamesi:* 1316 ve 1319 yıllarına ait salnameler. 1317, 1318, 1320, 1321 senelerine ait.
52. *Maarif Sergisi Rehberi:* İstanbul 1933 Devlet Matbaası 92. s.
53. *Maarif Şurası Zabıtları:* I-II-III-IV-V-VI ncı şuralarına ait muhtelif yılların zabıtları.
54. *Maarifle ilgili Kanunlar:* Maarif Vekâleti İstanbul 1940 Maarif Basımevi.
55. *Maarif İşleri Hakkında Muhtelif Vekilliklerin Mütalaaları.* İstanbul 1939. Maart Basımevi 40. s.
56. **Okuturlar Şahap:** *İlk Öğretim Kılavuzu.* İlköğretimle ilgili kanunlar tüzük ve çizelgeler Konya, 1948. Yeni kitap Basımevi 349. s.
57. Eğitim Hareketleri Dergisi Koleksiyonu: Cilt: I, II, III say 1-48.
58. *Salamab-i Nezareti* Maarif-i Umumiye yıl 1316.
59. **Soysal Emin:** *Köy Enstitüleri Tarihçesi.* Bursa 1943 Yeni Basımevi 98 s. 80 krş.
60. **Soysal, Emin:** *Kızılçullu Köy Enstitüsü Sistemi:* 1940 İzmir Maarifet Basımevi 283 s.
61. **Soysal, Emin:** *Kızılçullu Köy Enstitüsü Sistemi hakkında:* Bursa Ankara Kitabevi. 235 s. 135 krş.
62. **Şevki Mehmet Ali:** "Kurna Köyü" S. Dergisi No: 72 s. 79-90 Ankara 1939.
63. **Tanyol Cahit:** "Baraklarda örf ve Adet Araştırmaları" Sosyoloji Dergisi No: 7 ve s. 71-108 ve 37-58 İstanbul 1952.
64. **Tanyol Cahit:** "Traktör Giren 50 Köyde Nüfus Hareketlerinin ve İctimai Değişmelerin Kontrolü Araştırması". Sosyoloji Dergisi No. 13-15 İstanbul 1959.
65. **Tanyol Cahit:** "Peşke Binamlısı Köyü" Sosyoloji Dergisi No: 16. s.17-62 İstanbul 1961.

66. **Tanyol Cahit:** “*Elifoğlu Köyü*” *Sosyoloji Dergisi*, No: 17-18. s. 171-222 İstanbul 1962-1963.
67. **Tankut. Hasan Reşit:** *Köylerimiz Bugün Nasıldır Dün Nasıldı. Yarın Nasıl Olmalıdır.* 1939. İst. Kenan Basımevi
68. *Tebliğler Dergisi* Koleksiyonları
69. **Tonguç, İsmail Hakkı:** *Köyde Eğitim*, İst. 1958 Devlet Basımevi 520. s.
70. **Tonguç, İsmail Hakkı:** *İlk Öğretim Kavramı.* 1948 Remzi Kitabevi I. cilt XV-415 s.
71. **Tonguç, İsmail Hakkı:** *Canlandırılacak. Köy.* İstanbul 1939. Remzi kitabevi 233. s.
72. *Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri.* Araştırmalar Rapor I. Başbakanlık D.P.T. Yayını yayın No: D.P.T. 860 SPD 198. 282. sayfa. Başbakanlık Basımevi 1970.
73. **Mümtaz Turhan:** *Kültür Değişmeleri* 1959
74. **Turhan Mümtaz:** *Kültür Değişmeleri Sosyal Psikoloji Bakımından Bir Tetkik*” 1000 Temel Eser No: 10 Milli Eğitim Basımevi İst. 1969.
75. **Turhan Mümtaz:** “*Köy Tetkiklerinde Kullanılacak Metodlar Hakkında Bazı Düşünceler*” *Sosyoloji Dergisi*, No: 12, s. 98-103, İst. 1957
46. **Turhan Mümtaz:** “*Toprak Reformu ve Köy Kalkınması*” Bedir Yayınları. No: 2. Bedir Yayınevi İstanbul 1957.
77. **Tümen Ali Rıza:** *Köy Okul ve Öğretmenleri İçin Arazi Sağlama Yolları.* Ankara 1946 Akın Basımevi 36 s.
78. **Tütengil Cavit Orhan:** *Köy Enstitüleri Üzerine Düşünceleri:* Lüleburgaz 1948 Kepirtepe Köy Enstitüsü Kooperatifi. 32 s.
79. **Öztürk Kazım:** *Son Değişiklikle Gerekçeli Anayasa.* 1971. Ankara Bilgi Yayınevi. 337. s.
80. **Unat, Faik Reşit:** *Türk Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış.* T.C.M.E. Bakanlığı 1946 Mill. Eğitim Basımevi XI + 200 s. 8.
81. **Uçar İsmail:** *Köy Eğitimleri ve Öğretmenleri Hakkında Görüşlerim.* Kayseri 1956 Tok Kitabevi 67. s.

82. **Ülken Hilmi Ziya: Kösemihal N. Şazi ve Tanyol Cahit:** “*Karataş Köyü Monografisi*” Sosyoloji Dergisi, No: 6 s. 85-103 İst. 1950.
83. **Varış Dr. Fatma:** (Çeviren) *Köy Öğretmenlerinin Halk ile Münasebetleri* (Öğretmen kitapları serisi) İstanbul 1953 Milli Eğitim Basımevi.
84. **Yasa İbrahim:** “*Sindel Köyünün Toplumsal ve Ekonomik Köy Etüdüleri Serisi*. No: 2. T.O.D.A.İ.E. Pub. No: 7. Ankara 1960.
85. **Yasa İbrahim:** “*Toplum Kalkınması ve Köylerimizde Yardımlaşma Gelenekleri*” Ank. Ün. S.B.F. Dergisi Vol. 17. No: 1. s. 89-116 Ankara 1962.
86. **Yasa İbrahim:** “*Köylerin Sosyolojik Bakımından İncelenmesinde Bazı Esaslar*” Ank. Üni. S.B.F. Dergisi. Ankara 1959.
87. **Yüzbaşıoğulları Nejat:** (Çeviri) *Köy Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi:* (Öğretmen Kitapları serisi) Ankara 1958 144 s. 130 krş.